

TESZOR'08

Módszertani útmutató

1. Bevezetés

1.1. A CPA helye a nemzetközi osztályozások összehangolt, integrált rendszerében

A statisztikai tevékenység egyik alapkövetelménye, hogy legyen olyan elfogadott keretrendszer, amely lehetővé teszi a rendelkezésre álló statisztikai adatok széles körének szakszerű bemutatását és elemzését. Az osztályozások ilyen közös nyelvként szolgálnak a statisztikák összeállításánál és közzétételénél egyaránt.

A piac hatékony működése, a mikro- és makroökonómiai elemzések és a marketing megköveteli, hogy olyan egységes és naprakész osztályozási rendszer álljon rendelkezésre, amelyet az összes tagállamban és a közösségi intézményekben használhatnak.

A gazdaságstatisztika különböző területei eltérő céljuknak megfelelően más és más osztályozásokat igényelnek, ezért ennek megfelelő nemzetközi osztályozások kerültek kidolgozásra. Ezek a nemzeti számlák rendszerébe (SNA, magyarul: NSZR) ágyazott *gazdasági szektorok osztályozásától* kezdve a *gazdasági tevékenységek egységes nemzetközi ágazati osztályozásán* (angolul: ISIC) keresztül a *harmonizált áruleíró- és kódrendszer* (angolul: HS) nagyon részletezett termékosztályozásáig különféle osztályozásokat foglalnak magukba.

Ez a módszertani útmutató a „Termékek tevékenység szerinti osztályozása”-ra (Classification of Products by Activity – CPA , magyarul: TESZOR) vonatkozik.

A *gazdasági tevékenységek osztályozását* arra a célra állították össze, hogy olyan adatokat csoportosítson, amelyek egy konkrét tevékenységet végző statisztikai egységgel hozhatók összefüggésbe (pl. egy önálló üzem vagy több gazdasági egységet magában foglaló vállalatcsoport). Ezek az osztályozások szolgálnak alapul az említett gazdasági egységek kibocsátására, a termelési folyamatban felhasznált eszközökre (munka, nyersanyag, energia stb.), a tőkefelhalmozásra és a pénzügyi tranzakcióra vonatkozó statisztikai számára.

A *termékosztályozások* az azonos jellemzőkkel rendelkező produktumok (termékek és szolgáltatások) csoportosítására készültek. Ezen osztályozások a produktumok megfigyelésére alkalmas termelési, kereskedelmi, fogyasztási, külkereskedelmi és szállítási statisztikák alapjául szolgálnak.

A CPA a statisztikai osztályozások összehangolt nemzetközi rendszerének része, és az ENSZ Statisztikai Részlege vezetésével hozták létre. Ez biztosítja a különböző

statisztikai adatok nemzetközi összehasonlíthatóságát. Az alábbi ábra ezt a rendszert mutatja be európai nézőpontból:

	Gazdasági tevékenységek	Termékek, szolgáltatások	Áruk	
Világszinten	ISIC	CPC	HS	SITC
EU-szinten	NACE	CPA	PRODCOM	CN
Nemzeti szinten	NACE nemzeti változata	CPA nemzeti változata	PRODCOM nemzeti változata	

Ahol:

- az ISIC a Gazdasági tevékenységek egységes nemzetközi ágazati osztályozása, ENSZ
- a NACE a Gazdasági tevékenységek statisztikai osztályozása az Európai Unióban
- a CPC a Központi termékosztályozás, ENSZ
- a CPA a Termékek tevékenység szerinti osztályozása, EU
- a HS a Harmonizált áruleíró- és kódrendszer, Világ Vámszervezet (WCO)
- a CN a Kombinált nómenklatúra, a külkereskedelmi statisztikákhoz használt európai áruosztályozás, a HS további részletezése
- a SITC a Külkereskedelmi termék nómenklatúra, ENSZ
- a PRODCOM az EU ipari termelésének statisztikai megfigyeléséhez használt termékjegyzék.

1.2. Termékek és szolgáltatások megkülönböztetése

Termékeknek azokat a fizikai tárgyakat tekintjük, amelyek iránt kereslet mutatkozik, amelyek felett tulajdonjogot lehet szerezni, és amely tulajdonjog egy adott gazdasági

egységtől egy másikhoz piaci tranzakción keresztül kerülhet át. A termékek iránti kereslet alapja az, hogy azok a magánháztartások, illetve a közösség szükségleteinek kielégítésre szolgálhatnak, vagy más termékek, szolgáltatások előállítására használhatják fel azokat. A termékek előállítása és értékesítése elkülönült tevékenységek. Néhány termék sosem képezi csere tárgyát, míg más termékek több alkalommal is tulajdonost cserélhetnek. Közgazdasági szempontból a terméknek – szemben a szolgáltatásokkal – lényegi jellemzője, hogy gyártásuk jól különválasztható a gyártást követő értékesítésüktől és viszonteladásuktól.

A *szolgáltatás* felett jellemzően nem lehet tulajdonjogot létesíteni. A szolgáltatás értékesítését általában nem lehet elválasztani a teljesítésétől. A szolgáltatások megrendelésre végzett sokféle tevékenység eredményei. Jellemző, hogy a szolgáltatást nyújtó gazdasági egységnek – a felhasználó egység megrendelésére végzett – tevékenysége eredményeként a felhasználó- (fogyasztó)egység feltételeiben változás következik be. Amikor a szolgáltatás végzése befejeződik (teljesítés), általában azzal egy időben a felhasználó egység hozzájut a szolgáltatáshoz. Vagyis a szolgáltatás nyújtása és felhasználása általában egy időben történik.

Határesetet képeznek a saját szellemi termékek – amelyek saját számlára végzett alkotó tevékenység eredményei – mivel nem elégítik ki teljes mértékben a szolgáltatás fogalmát, és ugyanakkor termékeknek sem tekinthetők. Ezek leginkább eszmei (szellemi) vagyonnak számítanak (mint pl.: a K+F eredeti eredményei/termékei) ugyanakkor nem tekinthetők fizikai, szállítható javaknak.

1.3. A CPA struktúrája és kódszámrendszere

A CPA rendeletben meghatározott struktúrája az 1–4. számjegyen megegyezik a NACE Rev.2 struktúrájával. A következők szerint épül fel:

- (a) az első szint betűvel jelölve tartalmazza a nemzetgazdasági ágakat (21 ág),
- (b) a második szint 2 számjegyű kódszámmal jelöli az ágazatokat (88 ágazat),
- (c) a harmadik szint 3 számjegyű kódszámmal jelöli az alágazatokat (261 alágazat),
- (d) a negyedik szint 4 számjegyű kódszámmal jelöli a szakágazatokat (575 szakágazat),
- (e) az ötödik szint 5 számjegyű kódszámmal jelöli a csoportokat (1342 csoport),
- (f) a hatodik szint 6 számjegyű kódszámmal jelöli az alcsoportokat (3142 alcsoport).

A CPA elemei a NACE Rev.2 szerint definiált tevékenységekhez kapcsolódó termékek illetve szolgáltatások. Minden egyes termék (szállítható illetve nem szállítható) vagy szolgáltatás – egy és csakis egy NACE Rev.2 tevékenységhez van hozzárendelve. A NACE Rev.2 szerinti tevékenységekhez kapcsolódás következtében a CPA alapkonceptiója megegyezik a NACE Rev.2-vel, azonban a részletezettség szintjeit tekintve a termékek/szolgáltatások és tevékenységek összekapcsolhatóságának vannak bizonyos korlátai. Előfordulnak olyan esetek, amikor a terméket/szolgáltatást

a tevékenységgel csak a szakágazatnál magasabb szinten lehet összekapcsolni, sőt az is előfordul, hogy a CPA 2008 valamely csoportjának nincsen meg a NACE Rev.2 szerinti párja (lásd 5.3.1).

A fentiekből következően (az 5.3.1 alatt említettek kivételével) a CPA-ban a NACE Rev.2 kódszámrendszerét alkalmazták az első négy szinten. Emellett a CPA kódszámaiban a negyedik és ötödik számjegy között egy második pont is található annak érdekében, hogy a CPA kódszámrendszerét meg lehessen különböztetni a HS/CN kódszámrendszerétől, ahol úgyszintén szerepel pont a negyedik és az ötödik számjegy között, viszont nincsen pont a második és harmadik számjegy elválasztására.

A kódolás alapszabályai a CPA első négy számjegyénél megegyeznek a NACE Rev.2-nél alkalmazottakkal. Ami az öt és hat számjegyű kódokat illeti, mindenképp meg kell említeni, hogy pusztán gyakorlati okokból az első ötödik számjegyű kód mindig "1"-el kezdődik, tekintet nélkül arra, hogy egy, vagy több csoport szerepel-e az adott 4-számjegyű szakágazatban. A hatodik számjegynél azonban más a helyzet, amennyiben ezen a szinten csak egyetlen alcsoport szerepel ugyanazon 5 számjegyű csoporton belül, akkor azt "0" jelöli. A számkódok egyébként növekvő sorrendben követik egymást, "0" vagy "1" értékkel kezdődően.

Ahol lehetséges, az "egyéb" és/vagy "m.n.s" (máshova nem sorolt) ágazatokat, szakágazatokat, csoportokat és alcsoportokat a 9-es számjeggyel jelölik (pl. a 08.9 "M.n.s. bányászat" alágazat, 08.99 "Egyéb m.n.s. bányászat" szakágazat és a 08.99.29 "M.n.s. ásványok").

1.4. A CPA történeti háttere

A CPA – mint az előző ábrában is látható – az ENSZ által kidolgozott CPC osztályozásának európai megfelelője, ugyanazokat a célokat szolgálva (lásd: 3.1). Míg a CPC csupán ajánlott osztályozás, addig a CPA jogszabályban előírt kötelező érvényű osztályozás az Európai Unió tagállamaiban. Az adatgyűjtésekben maga a CPA, illetve a CPA-ra épülő osztályozások is használhatók.

A CPA első ízben 1993-ban készült el, 1996-ban és 2002-ben felülvizsgálták, az új, NACE Rev.2-re épülő változatot 2008-ban vezették be.

1.5. A CPA felülvizsgálata

Mivel az osztályozások alapvető eszközök a világ jelenségeinek kategorizálására, ezért ahogy a világ változik, úgy időről időre szükségessé válik az osztályozások felülvizsgálata is. Az ilyen felülvizsgálatok általában nem csak az osztályozás egyes elemeit érintik, hanem az egész hierarchikus struktúrát is. Minél nagyobb mértékű a

változás az osztályozás elemeit és struktúráját tekintve, annál jobban érinti az adott osztályozáson alapuló adatok idősorainak folytonosságát. Hol a folytonosság, hol az osztályozás időszerűségének elsődlegessége kerül előtérbe. Ezen kívül az új osztályozás alkalmazhatóságát is vizsgálni kell, mielőtt hatályba lép.

1.5.1. A CPA 2008. évi felülvizsgálata

A CPA felülvizsgálata sok érintett bevonásával zajló folyamat eredménye. Ebben a folyamatban részt vettek a nemzeti statisztikai hivatalok, az Európai Központi Bank, az Európai Bizottság, az Eurostat, az európai szakmai szövetségek és a téma iránt érdeklődők. Nem csak európai, hanem nemzetközi szinten folyt ez a fejlesztő munka.

Mivel a CPA szorosan kapcsolódik a NACE/ISIC/CPC-hez, ezért számára a kiindulási pontot a CPC Ver.2 első tervezete jelentette, amely építőköveivel és részletezettségével a CPA alapjául szolgált. A CPA 6 számjegyű struktúráját a NACE Rev.2 4 számjegyű struktúrájának csoportokkal és alcsoportokkal történő további részletezése nyújtotta.

Az Eurostat 2004 májusában széles körű egyeztetésbe kezdett, amelynek célja a CPA struktúrájának kialakítása volt. A CPA tervezete konzisztens volt nemcsak a NACE-szel, hanem az ISIC-kal is, és figyelembe vette a fentebb említett egyeztetésbe bevont érintettek NACE Rev.2-re tett javaslatait is. Az első konzultáció a CPA 2008 struktúrájára koncentrált. A felhasználóktól kapott mintegy 2600 javaslat és észrevétel alapvető fontosságúnak bizonyult.

A struktúra egyre jobban körvonalazódott, és 2005 decemberében az Eurostat a CPA teljes struktúrájának felülvizsgálatára újabb széles körű konzultációt kezdeményezett a fentebb említett érintettek újbóli bevonásával. Ismét számos (több mint 900) észrevétel és javaslat érkezett a felhasználóktól, főleg a CN-el kapcsolatos, a részletezettség szintjét, a CPC szerinti részletezettség átvételét, illetve a megnevezések pontosítását illetően.

A NACE és CPA felülvizsgálatára 2006 novemberében alakult Task Force véglegesítette a fordítókulcsokat és a tartalmi meghatározásokat. A folyamat ezen szakaszában a CPA struktúráját benyújtották az Európai Bizottság és a Parlament részére. Az Európai Unió Tanácsa 2008 áprilisában jóváhagyta a CPA 2008-ra vonatkozó rendeletét. Azonban a CPA 2008-at visszamenőleges hatállyal már 2008. január 1-jétől alkalmazni kell, ez egyúttal a NACE Rev.2 alkalmazásának kezdő dátuma is.

1.5.2. Jövőbeli revízió (felülvizsgálat)

A vámtarifát, a HS-t ötévente vizsgálják felül az ENSZ keretében. Ez a felülvizsgálat 2005-ben megtörtént, és 2007. január 1-jén vezették be az új HS-t.

Mivel az egymáshoz kapcsolódó osztályozások – ISIC/CPC és NACE/CPA – felülvizsgálata a konzisztencia és transzparencia érdekében egyidejű végrehajtást igényel, ezért az Eurostat és az ENSZ a revíziókkal kapcsolatban közös ütemtervben állapodtak meg. A következő revízió várható időpontja 2012-ben lesz, amikor a felülvizsgált HS-t terjesztik majd elő.

1.6. A CPA jogi környezete

1.6.1. Statisztikai célú felhasználás

Az EU tagországaiban a termékek és szolgáltatások tevékenység szerinti osztályozásán alapuló statisztikákat a CPA, vagy annak alapján megalkotott nemzeti változata szerint kell összeállítani. Ebből következően az érintett szakstatisztikák (nemzeti számla, rövid távú statisztika, mezőgazdasági és halászati statisztika, vállalkozás szerkezeti statisztika) vonatkozó jogszabályait módosítani kellett az új CPA revíziójának megfelelően.

1.6.2. Nemzeti változat

A CPA rendelet megengedi a tagállamok számára, hogy saját céljaikra a CPA-ra épülő nemzeti változatot alkalmazzanak. A nemzeti változatnak a következő szabályok figyelembevételével illeszkednie kell a CPA hierarchikus szerkezetéhez:

- a) A CPA-nál összevontabb osztályozásnak pontosan kell tartalmaznia a CPA alcsoportjainak aggregátumait.
- b) A CPA-nál részletezettebb osztályozásnak olyan tételeket kell tartalmaznia, amelyeket a CPA alcsoportok teljes körűen tartalmaznak.
- c) Az ebben a bekezdésben foglaltak szerint származtatott osztályozás kódrendszere eltérhet a CPA-tól, de fordítókulcsot kell készíteni a CPA kódjaihoz.

Az Európai Bizottság ellenőrzi, hogy a nemzeti osztályozás megfelel-e ezeknek a szabályoknak.

2. A CPA A nem szakmai felhasználók számára

2.1 További információk

A CPA a NACE-hez hasonlóan az Európai Közösség Statisztikai Hivatala (Eurostat) által kidolgozott és karbantartott osztályozás. Az Eurostat és a tagállamok számos online információ forrást tettek elérhetővé az osztályozásra vonatkozóan.

Az osztályozással kapcsolatos konkrét kérdésekkel általában nemzeti szinten foglalkoznak. A felhasználók főleg az adott gazdasági egység konkrét tevékenysége besorolását érintő kérdéssel fordulnak a nemzeti statisztikai hivatalhoz. Az osztályozási témákkal kapcsolatos általános kérdések rendezését az Eurostat sokféle papíralapú, elektronikus vagy on-line információ nyújtásával támogatja.

Az ún. RAMON, az Eurostat metaadatszervere

(http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/index.cfm?TargetUrl=DSP_PUB_WELC) nem csak számos osztályozást és fordítókulcsot tartalmaz, hanem az osztályozásokról további információkat is nyújt mind a kezdő, mind a rutinos felhasználók számára.

További újabb eszköz a "NACE Rev. 2 – CPA 2008"

(<http://circa.europa.eu/irc/dsis/nacecpacon/info/data/en/index.htm>) weboldal: amely olyan formában tartalmazza az osztályozásokat és fordítókulcsokat, amely megkönnyíti a táblázatok egyéni igények szerinti elkészítését. A következő osztályozások találhatóak itt: NACE/ISIC, CPA/CPC, valamint a Kombinált Nomenklatúra (CN).

Az EU-tagállamok információs szolgálatának telefonos és internetes elérhetősége mellett rendelkezésre áll az Eurostat is az alábbi funkcionális e-mail-címen keresztül:

estat-classifications@ec.europa.eu

2.2 Terminológia

A CPA létrehozásáról szóló 2008-as európai parlamenti és tanácsi rendelet 1. cikkelyének 3. bekezdése szerint "az osztályozást csak statisztikai célra kell alkalmazni". Ez azt jelenti, hogy a CPA 2008 fogalmait (a NACE Rev.2 fogalmaihoz hasonlóan) a statisztikai célú alkalmazás eseteiben, összefüggéseiben kell értelmezni,

általában sajátos jelentéssel felruházva, ami nem szükségszerűen alkalmazható más esetekben, még jogi összefüggésekben sem.

A NACE és CPA fogalmainak összhangja biztosítja a két osztályozás egyszerű összehasonlíthatóságát, valamint a kulcsszavakra történő elektronikus keresést.

További információk, definíciók a fogalomtárban találhatóak (lásd 8.1)

3. Alapelvek és módszerek

3.1 A CPA alapelvei

A CPA az ENSZ CPC osztályozásának európai megfelelője annak ellenére, hogy a CPA struktúrája eltérő. A CPC a termékeket egyrészt a fizikai jellemzőik, illetve belső tulajdonságaik szerint, másrészt az ágazati eredetük szerint csoportosítja. A CPA hasonló kritériumok alapján csoportosít, de itt az ágazati eredet a meghatározó szempont.

A CPA alábontásai több más osztályozáson alapulnak: a CPC, a HS/CN és a NACE/ISIC jelölik ki a CPA alcsoportjainak határait. A CPA-ban a termékek/szolgáltatások osztályozásának fő kritériuma az ágazati eredet. Minden egyes termék – legyen a szállítható vagy nem szállítható jószág – vagy szolgáltatás, kizárólag egyetlen NACE tevékenységhez tartozik a legrészletezettebb szinten, nevezetesen ahhoz a NACE szakágazathoz, amelyik jellemzően előállítja az adott terméket/szolgáltatást. A termékek/szolgáltatások ágazati eredet szerinti csoportosítása következtében a CPA szerkezete megegyezik a NACE Rev.2 felépítésével, de eltér a CPC szerkezetétől.

A termékek ágazati eredet szerinti szakágazatainak meghatározásai tekintetében a CPA és a NACE ugyanolyan (sőt szorosabb) kapcsolatban áll, mint a CPC és az ISIC. A NACE részletesebb az ISIC-nél, a CPA pedig (néhány kivétellel) részletesebb a CPC-nél.

A harmonizáció szempontjából kifejezetten előnyös a HS elemeit, mint építőköveket felhasználni a CPA és más, a CPA-hoz kapcsolódó termékosztályozás esetében. Így a CPA (és a CPC) legkisebb építőelemeiként legtöbb esetben a HS tételei szolgálnak. Azonban néhány esetben a CPA alcsoportjai nem a HS alcsoportszintjén vannak definiálva, hanem a CN még részletesebb szintjén. Ez a helyzet ott, ahol a CPC alcsoportját az ágazati eredet alapján a NACE szerint tovább bontották, és ahol a HS alcsoportszintje nem elég részletes ehhez a felosztáshoz (az ágazati eredet az egyik szempontja a HS-nek, de más ismérveket is alkalmaz). Van néhány olyan eset is, ahol

még a CN részletezettsége sem megfelelő, vagy ahol a CN sem részletesebb a HS-nél. Ezekben az esetekben a CPA alcsoportok csak úgy definiálhatók a HS illetve a CN tételeinek megfelelően, hogy ún. „ebből”-ös megjelölést alkalmaznak, amely azt jelenti, hogy a CPA ezen részletezőbb alábontása a hozzá kapcsolható HS/CN kevésbé részletező tételének csak egy részét tartalmazza. Az “ebből”-ös tételre példaként hozható a “tej” esete. Sem a HS, sem a CN nem tesz különbséget a “nyers tej” (mint mezőgazdasági termék) és a “feldolgozott tej” (mint a feldolgozóipari termék) között, a CPA azonban igen.

A HS és CN vámcélra használt osztályozások: a HS világszintű, míg a CN az EU nómenklatúrája. Ennél fogva a részletezettség szintje termékkörönként igen eltérő lehet. Ha a CPA elemei kizárólag a HS elemi szintjére épülnének, akkor azok a termékek, amelyekkel nemzetközi szinten nem, vagy csak ritkán kereskednek (így például az „építmények és a romlandó áruk”), nem biztos, hogy a megfelelő részletezettségi szinten szerepelnének. A CPA alcsoportok meghatározására általában ritkán használják a CN-t a HS helyett.

3.2 Sajátosságok: hulladékok, használt termékek, alkatrészek, építmények, javítás, karbantartás és üzembe helyezés, díjazásért, vagy szerződéses alapon nyújtott szolgáltatások, eredeti példányok, szerzői jogok és szabadalmak stb.

Az előző fejezet a CPA kidolgozásakor alkalmazott alapelveket és eljárásokat tartalmazta. Azonban ezek mellett számos sajátos jellemzőt is le kell írni ahhoz, hogy helyesen értelmezzük a CPA struktúráját. Bizonyos terméktípusoknál illetve szolgáltatásoknál részletesebb magyarázat szükséges annak érdekében, hogy a csoportosításukat, és annak koncepcióját megérthessük. Ezeket a sajátosságokat mutatja be ez a fejezet. Néhány ezek közül eltérést mutat a CPC-hez képest.

Hulladékok; használt termékek

Az új ISIC és NACE önálló tevékenységként különbözteti meg a hulladékok gyűjtését, kezelését és ártalmatlanítását (a NACE Rev.2 38.1 és 38.2 alágazataiban), valamint a hulladékanyagok újrahasznosítását (a NACE Rev.2 38.3 alágazatában). A CPA és NACE revízió során döntés született arról, hogy a CPA 2008-ban az összes, további kezelésre/feldolgozásra szánt hulladék a 38.1 Hulladékgyűjtés alágazatba tartozik, függetlenül attól, hogy háztartásoktól vagy vállalkozásoktól származik (ez utóbbi a CPA 2002-ben a feldolgozóiparba tartozott). A kezelt, illetve ártalmatlanított hulladék a 38.2 Hulladékkezelés, -ártalmatlanítás alágazatba tartozik.

A hulladékanyag hasznosítása során a hulladékot másodlagos nyersanyaggá alakítják át, vagyis az inputként felhasznált hulladékot alkalmassá teszik a további feldolgozás

(átalakítási folyamat) számára, új késztermék létrehozása nélkül (38.3 alágazat – “Hulladékanyag hasznosítása; másodlagos nyersanyagok”).

A HS-ben számos, hulladékra vonatkozó tétel szerepel, a legtöbbjük a CPC 39 ágazatába tartozik, azonban a CPC 39 ágazata nem tartalmaz hivatkozást az ISIC Rev.4-re. A CPA kidolgozásakor problémát jelentett, hogyan lehet megfeleltetni a HS hulladéktételeit és a hasznosított hulladékokat (másodlagos nyersanyagokat). A HS nem ad útmutatást arra, hogy a hulladék vajon továbbfeldolgozásra alkalmas, vagy sem. Ezen tételek közül sokat tekinthetünk inkább a hulladékhasznosítás inputjának, mint outputjának. Így egyetlen HS-tétel sem tartozik a hasznosított hulladékok (másodlagos nyersanyagok) közé, ugyanakkor ezeket a másodlagos nyersanyagokat már nem lehet hulladéknak tekinteni, mivel hulladékból hasznos termékeké alakították át.

Hasonló a helyzet a használt javak esetében. A CPC 39 (használt ruházat) ágazata számos használt terméket tartalmaz. Azonban továbbra is érvényes az a konvenció, hogy a CPA-ban a használt termékeket ugyanoda kell sorolni, mint az újakat.

Alkatrészek és tartozékok

Eltérő rendelkezés hiányában fő irányelvként azt kell követni, hogy a speciális rendeltetésű alkatrészeket és tartozékokat abba a CPA tételbe kell besorolni, amelybe azon termékek (gépek, berendezések stb.) gyártása tartozik, amelynek alkatrészeit, részegységeit képezik. Az alkatrészek és tartozékok gyártása több gazdasági tevékenységhez is kötődik, de különösen fontos a gépek és hasonló berendezések, szállítóeszközök, elektromos és elektronikus készülékek gyártásában. A HS a szóban forgó termékek legtöbbszörénél külön tételeket tartalmaz az alkatrészek és tartozékok számára.

A HS a legtöbb esetben a speciális alkatrészek esetén olyan pontosan határozza meg az adott tételt, hogy nem jelent problémát helyesen kijelölni ezeknek az alcsoportoknak a helyét a 4 számjegyű szakágazatokban. Másrészről azonban néhány esetben a HS alcsoportok tartalmazzanak olyan alkatrészeket, amelyek a NACE Rev.2 szerint eltérő ágazati eredetűek. Kivételes esetekben a CN még részletesebb elemei adják a megoldást. Más esetekben a CPA és a HS/CN közötti kapcsolat háttérbe szorul.

Építmények

Mind az épületek, mind az egyéb építmények esetében az építési projekt szervezése (fejlesztés) az építőiparba került (F nemzetgazdasági ág). Korábban ez az ingatlanügyletek között szerepelt (K nemzetgazdasági ág). A TEÁOR'03 70.11 Ingatlanberuházás, -eladás szakágazata a TEÁOR'08 41.10 Épületépítési projekt szervezése szakágazatának felel meg.

Újdonság, hogy az építmények a CPA 2008 részét képezik. Korábban az építőipari termékeket egy önálló osztályozás, a CC (Classification of Types of Constructions) tartalmazta (magyar megfelelője az Építményjegyzék).

A CPA 2008 az építőiparon belül megkülönbözteti a fejlesztői és kivitelezői tevékenységet. A fejlesztő tevékenységébe tartozik a későbbi eladásra szánt épület és más építmény építésével kapcsolatos építési projekt szervezése a pénzügyi, műszaki és fizikai eszközök együttes biztosításával.

A kivitelezői tevékenységbe tartozik az építkezés helyszínén, építőipari eszközökkel, gépekkel vagy kézi erővel, építőipari szakemberek, segéd- vagy betanított munkások által végzett tevékenység.

A fejlesztők szolgáltatásait az F (Építőipar) nemzetgazdasági ág 41 és 42 ágazata tartalmazza. A CPA 2008 kidolgozásának első fázisában nem született döntés arról, hogy az építmények a fejlesztők vagy kivitelezők outputjai. Ezért a 41 ágazatban a termékek csak ágazati szinten vannak összekapcsolva a NACE Rev.2-vel, hogy mind a két eset számára fenntartsák a lehetőséget.

Második fázisban viszont az a megállapodás született, hogy az építmények (termékek) a fejlesztők, az építési munkák (szolgáltatások) pedig a kivitelezők tevékenysége eredményének tekinthetők.

A CPA 41 "Épületek építése" ágazatában jól elkülöníthető a fejlesztők (41.10) és a kivitelezők (41.20) tevékenysége, mivel más és más alágazatba tartoznak. A CPA 42 "Egyéb építmények építése" ágazatában azonban mind a fejlesztők, mind a kivitelezők ugyanabba a szakágazatba tartoznak, és a CPA 5-6 számjegyű csoport/alcsoport szintjén az eredmény típusából (szolgáltatás vagy termék) kiindulva állapítható meg, hogy a fejlesztő vagy a kivitelező tevékenységéről van szó.

Jól illusztrálja ezt az INSEE szakértői által készített táblázat:

NACE Rev. 2 (TEÁOR'08)		CPA 2008 (TESZOR)	
41.10	Épületépítési projekt szervezése (fejlesztőként)	41.00.10	Lakóépület (termék)
		41.00.20	Nem lakóépület (termék)
41.20	Lakó- és nem lakó épület építése (kivitelezőként)	41.00.30	Lakóépület építése (új építés, bővítés, átépítés, felújítás) (szolgáltatás)
		41.00.40	Nem lakóépület építése (új építés, bővítés, átépítés, felújítás) (szolgáltatás)
42.11	Út, autópálya építése (fejlesztőként)	42.11.10	Út, autópálya, utca és egyéb, jármű- vagy gyalogos útvonal, repülőtéri kifutópálya (termék)
	Út, autópálya építése (kivitelezőként)	42.11.20	Út, autópálya, utca és egyéb, jármű- vagy gyalogos útvonal, repülőtéri kifutópálya építése (szolgáltatás)
42.12	Vasút építése (fejlesztőként)	42.12.10	Vasút, földalatti vasút (termék)
	Vasút építése (kivitelezőként)	42.12.20	Vasút, földalatti vasút építése (szolgáltatás)
42.13	Híd, alagút építése (fejlesztőként)	42.13.10	Híd, alagút (termék)
	Híd, alagút építése (kivitelezőként)	42.13.20	Híd, alagút építése (szolgáltatás)
42.21	Folyadék szállítására szolgáló közmű építése (fejlesztőként)	42.21.11	Távolsági folyadék szállító csővezeték (termék)
		42.21.12	Helyi folyadék szállító csővezeték (termék)
		42.21.13	Öntözőrendszer (csatorna); vízszállító fővezeték és vezeték; vízkezelő telep, szennyvíz-tározó telep és szivattyúállomás (termék)
	Folyadék szállítására szolgáló közmű építése (kivitelezőként)	42.21.21	Távolsági folyadék szállító csővezetékek építése (szolgáltatás)
		42.21.22	Helyi folyadék szállító csővezetékek építése, kiegészítő munkákkal együtt (szolgáltatás)
		42.21.23	Öntözőrendszer (csatorna); vízszállító fővezeték és vezeték; vízkezelő telep, szennyvíztározó telep és szivattyúállomás építése (szolgáltatás)
		42.21.24	Víztermelő kút fúrása, víztisztító rendszer szerelési munkái (szolgáltatás)

42.22	Elektromos, híradás-technikai célú közmű építése (fejlesztőként)	42.22.11	Távolsági elektromos és távközlési vezeték (termék)
		42.22.12	Helyi elektromos és távközlési vezeték (termék)
		42.22.13	Erőművek (termék)
	Elektromos, híradás-technikai célú közmű építése (kivitelezőként)	42.22.21	Távolsági elektromos és távközlési vezeték építése (szolgáltatás)
		42.22.22	Helyi elektromos és távközlési vezeték építése (szolgáltatás)
		42.22.23	Erőművek építése (szolgáltatás)
42.91	Vízi létesítmény építése (fejlesztőként)	42.91.10	Parti és kikötői létesítmény, gát, zsilip és a kapcsolódó hidromechanikai szerkezetek (termék)
	Vízi létesítmény építése (kivitelezőként)	42.91.20	Parti és kikötői létesítmény, gát, zsilip és a kapcsolódó hidromechanikai szerkezetek építése (szolgáltatás)
42.99	Egyéb m.n.s. építés (fejlesztőként)	42.99.11	Bányászati és feldolgozóipari építmény (termék)
		42.99.12	Sport és üdülési célú építmény (termék)
		42.99.19	M.n.s. egyéb építmény (termék)
	Egyéb m.n.s. építés (kivitelezőként)	42.99.21	Bányászati és feldolgozóipari építmény építése (szolgáltatás)
		42.99.22	Szabadtéri stadionok és sportpályák építése (szolgáltatás)
		42.99.29	M.n.s. egyéb építmény építése (szolgáltatás)

A NACE-CPA megfeleltetésből jól látható, hogy az építőipari termékeket a fejlesztők outputjának, az építőipari szolgáltatásokat (az építési munkákat) pedig a kivitelezők különféle tevékenységei eredményének kell tekinteni.

Sajátos esetek

1. A kivitelező egyúttal végezheti a fejlesztő tevékenységét is. Ebben az esetben a fővállalkozó kivitelezőként végzett építési tevékenységét termék létrehozásának tekintjük.
2. Saját célra végzett építési tevékenység esetében az épület, egyéb építmény értéke a saját előállítású eszközök aktivált értékében jelenik meg. Az építési tevékenység értékét a beruházó cég a költségei között számolja el. Amennyiben a beruházó cég más vállalkozással végezteti az építési tevékenységet, akkor ez utóbbi vállalkozás a kivitelező, amely építőipari szolgáltatást végez.

Javítás, karbantartás és üzembe helyezés

A NACE Rev.2-vel összhangban a javítás, karbantartás és üzembe helyezés a következő ágazatokba tartozhat:

- az ipari gép és berendezés javítása a 33-as ágazatba,
- az épület vagy egyéb építmény szerves részét képező berendezések, rendszerek javítása a 43-as ágazatba,
- a gépjárművek javítása a 45.2-es alágazatba,
- a számítógépek, a személyi használatú és háztartási cikkek javítása a 95-ös ágazatba tartozik.

Díjazásért vagy szerződéses alapon végzett szolgáltatások

Az alvállalkozók – más tulajdonában lévő termékeken végzett – szolgáltatásait “díjazásért vagy szerződéses alapon nyújtott szolgáltatás”-nak tekintjük. A NACE-ben néhány esetben önálló szakágazatot hoztak létre a díjazásért vagy szerződéses alapon történő gyártás megkülönböztetésére (pl. textilkészítés). Ugyanígy számos CPA tételt hoztak létre ezen tevékenység/szolgáltatás elkülönítésére, mint például a 13.3 Textilkészítés alágazat, 18 Nyomdai és egyéb sokszorosítási tevékenység ágazat, 24.5 Fémöntés alágazat vagy 25.5 Fémalakítás, porkohászat, 25.6 Fém felületkezelése, megmunkálása alágazatok (ezen szolgáltatások legtöbbször a CPC 89-es ágazata tartalmazza). De a szóban forgó CPA csoportok és alcsoportok – általában zx.yy.9 és zx.yy.99 kóddal jelölve – a “... gyártásával kapcsolatos részműveletek végzése bér munkában” megnevezéssel szerepelnek. Ezekbe az alcsoportokba tartozik az alvállalkozó azon tevékenysége, amikor a termék-előállítás teljes folyamatát vagy részműveleteit a fővállalkozó tulajdonában lévő anyagon végzi (termelés kiszervezés). Az alvállalkozó az elvégzett munkáért bér munkadíjat kap, a teljesített szolgáltatás pedig tartalmazhat kisebb mennyiségű, a feldolgozáshoz szükséges járulékos nyersanyagot. Ezek a szolgáltatások a CPC 88-as ágazatában találhatóak, a 13.3 Textilkészítés alágazat kivételével, amit a 89-es ágazat tartalmaz. Ugyanezen termékek előállítása nem ide tartozik, amennyiben az előállításukhoz szükséges nyersanyagok zöme az alvállalkozó tulajdonában van. Ebben az esetben nem szolgáltatásról, hanem termék-előállításról van szó. Következésképpen a terméket a megfelelő CPA termékcsoporthoz kell besorolni.

Eredeti termékek

A CPA 2008 tartalmazza a szerzők és művészek eredeti alkotásait, a szoftverek és audiovizuális termékek eredeti („master”) példányait, a tények, információk összeállításának eredeti példányait, továbbá a kutatás és fejlesztés, a tervezés eredeti példányait, az eredeti védjegyet és franchise-t, és általában a szellemi termékekhez kapcsolódó jogokkal védett eredeti termékeket. A CPA-ban az eredeti termékek, alkotások az azokat létrehozó gazdasági tevékenységek körében találhatóak. Az eredeti példányok közvetlenül is elérhetőek a felhasználók vagy vállalkozások számára (pl. szobrászok alkotásai), de gyakrabban inkább, mint származtatott termékek kerülnek forgalomba, hasonlóan az információs szektor tartalomszolgáltatásaihoz.

Szerzői jog és szabadalom

A CPA 2008 tartalmazza a szellemi javak és hasonló termékek (szerzői jog, szabadalom, licenz, márkanév, franchise) felhasználási jogának, illetve az ásványvagyron feltárási és értékbecslési jogának engedélyezését. Ezeket a 77.4-es alágazatban találjuk, kivéve a szerzői jogvédelemben részesülő alkotásokat (pl. a

könyvek, filmek, zene, szoftver, számítógépes játékok esetében), amelyek az 58-as és az 59-es ágazatba tartoznak. Az ipari vagyoni értékű jogok és a szerzői jogvédelemben részesülő alkotások és az ezekből származó jövedelmek menedzselése a 74.90.20 tételébe tartozik, kivéve a művészeti, irodalmi és zenei művekhez (58.11.60, 58.12.30, 58.14.40, 90.02.19) illetve a filmművészeti és audiovizuális alkotásokhoz (59.13.12) kötődő jogok menedzselését.

4. Elvek és eszközök az osztályozás értelmezéséhez

4.1 Osztályozási szabályok: a termékek és szolgáltatások csoportosításának alapjául szolgáló ENSZ-szabályok

A CPA egységes alkalmazásának előfeltétele a benne szereplő tételek egységes értelmezése. Az egyértelmű értelmezéshez, az egységes alkalmazáshoz fontos segítséget nyújtanak a közösen elfogadott tartalmi meghatározások.

A tartalmi meghatározások két részből állnak:

1. A CPA adott elemének leírását az “ebbe a nemzetgazdasági ágba/ágazatba/alágazatba/szakágazatba/csoportba/alcsoportba tartozik” szövegezésű rész tartalmazza.
2. A CPA többi elemétől történő elhatárolásként, illetve útmutatásként szolgálnak a “nem ebbe a nemzetgazdasági ágba/ágazatba/alágazatba/szakágazatba/csoportba/alcsoportba tartozik” sorok, amelyek azokat a termékeket/szolgáltatásokat sorolják fel, amelyekről a felhasználó azt valószínűsíthetné, hogy az adott tételbe tartoznak, miközben a CPA más részébe vannak besorolva. Hivatkozás jelöli azokat a kódokat, ahová ezek a tételek tartoznak. A tartalmi meghatározásokkal kapcsolatban további információk a 4.2.1-es részben találhatóak.

A tartalmi meghatározások magyarázó szövege ellenére is előfordulhatnak olyan esetek, amikor nem egyértelmű, hogy egy adott termék, szolgáltatás két vagy több CPA alcsoport közül melyikbe tartozik. A NACE és a HS/CN segíthet a megoldásban, néhány esetben azonban különleges szabályokra van szükség az osztályozáshoz.

Egy termék, szolgáltatás besorolásához elsőként annak lényegi elemeit kell meghatározni. A tevékenységekhez hasonlóan a termékek is több összetevőt tartalmazhatnak. Ahogyan a kiegészítő szolgáltatások hozzájárulnak a termék vagy szolgáltatás alapvető rendeltetésének betöltéséhez, úgy a termékeknek és a szolgáltatásoknak is lehetnek olyan részei, amelyek ugyanezt a célt szolgálják. Erre példa a kiskereskedelmi értékesítésre szánt termékek csomagolóanyaga: az új

terméket becsomagolják, illetve mellékelik a használati utasítást, hogy a "fő" termék használatát segítsék. További példák: a 45.20.1 (Személygépjármű-, könnyűgépjármű javítása, karbantartása) csoportba tartozó szolgáltatásokhoz használt kisebb alkatrészek, vagy a 47.00.74 (Gyógyszer-kiskereskedelem) alcsoportba tartozó szolgáltatást segítő szaktanácsadás. Mindezeket a termékeket, szolgáltatásokat (csomagolóanyagok, használati utasítás) nem elkülönült produktumnak, hanem a "fő" termék részének kell tekinteni.

A CPA 2008 a nemzeti számlák alapelveivel összhangban eltérő módon kezeli a termék-előállító folyamatok outputját attól függően, hogy a nyersanyag, alapanyag a termelő egység birtokában van-e vagy sem. Ez utóbbi esetben a gazdasági egység outputja az input anyagon végzett és abban megtestesült szolgáltatás, és ez az, amiért a fővállalkozó bérmunkadíjat fizet.

Ebből következően a CPA 2008 különbséget tesz a saját számlára előállított termékek és a termékeken *díjazásért, vagy szerződéses alapon végzett* szolgáltatások között (lásd 3.2). A CPC ezeket az outputokat "feldolgozóipari szolgáltatások"-nak tekinti.

Ha kiválasztottuk, hogy melyik terméket, szolgáltatást kell besorolni, megkereshetjük a megfelelő CPA kódját. Kiinduláskor a CPA alapelveit kell szem előtt tartani. A NACE szakágazat, amelybe az adott termék-előállítást vagy a szolgáltatást soroljuk, meghatározza a CPA szakágazat első négy számjegyét. A CPA tartalmi meghatározásai mellett hasznos információk nyerhetők a NACE tartalmi meghatározásaiból, mivel a CPA és a NACE tartalmi meghatározásai eltérőek. A CPA termékeket és szolgáltatásokat ír le, a NACE pedig tevékenységeket osztályoz. De emellett az alapvető különbség mellett előfordul, hogy a NACE részletesebb (tevékenységalapú) információt nyújt, vagy másképpen írja le ugyanazt. Természetesen a NACE csak négy számjegyig terjed, és így nem mindig ad megoldást. Ilyen esetekben máshonnan is kapható segítség, például a HS/CN szállítható javakra vonatkozó speciális szabályaiból.

A termékeknél a (4 számjegyű) HS csoportok és (6 számjegyű) HS alcsoportok alkotják a CPA építőelemeit, amelyek egyik fő kritériumként szintén az ágazati eredetet alkalmazzák. Így a HS-ben szereplő termékek osztályozási szabályait és magyarázatait lehet alkalmazni, amikor a NACE nem nyújt elegendő információt, vagy amikor az 5. vagy 6. számjegyről van szó.

A HS fő szabályai a következők:

"Minden egyes csoport és alcsoport tartalmaz olyan cikkeket is, amelyek félkészek, vagy nincsenek befejezve, feltéve, hogy a félkész vagy befejezetlen termék ugyanazokkal a lényegi tulajdonságokkal rendelkezik, mint a befejezett késztermék.

Ilyen befejezetlen cikk például az olyan gép, berendezés, amelybe még nincs beszerelve a villanymotor – ami általában annak részét képezi – illetve a kerekekkel, gumikkal vagy akkumulátorral még fel nem szerelt, motor vagy belső alkatrész nélküli gépjármű, vagy például egy nyereg és gumik nélküli kerékpár. Ezek a szabályok irányadóak a már késztermék alakját öltött, de még csak félig készre gyártott termékek esetén.

Minden egyes szakágazat, amely megnevezésében egy anyagra vagy összetevőre utal, szintén tartalmazza annak keverékét vagy kombinációját más anyagokkal, elemekkel.

A keverékeket, a különböző anyagokat tartalmazó vagy különböző alkotóelemekből készült összetett termékeket és a kiskereskedelmi értékesítésre szánt termék-készleteket azon összetevőik, alapanyagaik szerint kell osztályozni – amennyiben ez az ismérv alkalmazható – amelyek a lényegi, meghatározó tulajdonságaikat jelentik.

Amennyiben egy terméket kettő vagy annál több csoportba lehet besorolni, akkor az osztályozásnál azt a csoportot kell előnyben részesíteni, amelyik pontosabban megfelel az adott termék leírásának, lényegi tulajdonságainak”.

A HS területén hozott döntések jelentős segítségül szolgálnak a CPA 2008 értelmezéséhez, tekintettel arra, hogy a HS szabályok HS szintekre vonatkoznak.

A több termék vagy szolgáltatás elemet tartalmazó produktumot a CPA-ban a “felülről lefelé” (top-down) módszer szerint kell osztályozni. Ez azt jelenti, hogy a fő gazdasági ág meghatározásához a termékeket először a nemzetgazdasági ág szintjén kell összevetni, majd ugyanezt az ágazati, alágazati, szakágazati és csoport szinten kell elvégezni, hogy végül a helyes alcsoportot kapjuk. A produktum jelentőségét a termék, szolgáltatás értékével mérik és fejezik ki. Ez eltérhet a csomagban értékesített termékek és szolgáltatások árától, mivel az árképzésnek gyakran az a célja, hogy azt a benyomást keltse, hogy míg az egyik termékért fizetni kell, addig a másik ingyen van (pl. mobiltelefonok és a telefonkártyák).

Azonban a HS szabályok közgazdasági szempontból nem alkalmazhatók azokban az esetekben, amikor a termékeket egy olyan csoporton belül kell besorolni, amely számsorrendben utolsóként merül fel azok között, de kizárólag a HS vámcélú használatok jogszabályi okokból szükségesek. A CPA ilyenkor a termékek hasonlósági elven alapuló osztályozását írja elő. A HS-től eltérően ezek a hasonlósági szempontok a NACE Rev.2-ben leírt termelési folyamaton is alapulhatnak.

A HS elvben segítséget jelent egy CPA tétel tartalmának értelmezésében. Mivel azonban a HS elemek gyakran többé-kevésbé heterogének, és a meghatározó összetevőik alapján vannak megfeleltetve a CPA elemeinek, előfordulhat, hogy a HS és a CPA 2008 közötti kapcsolat nem minden esetben tökéletes. Ilyenkor a CPA 2008 leírása (megnevezése) elsőbbséget élvez a HS definíciójával szemben.

Ahogy a HS 5252 alcsoportja, úgy a CPA 3142 alcsoportja sem felel meg annak a követelménynek, hogy minden egyes termékről vagy szolgáltatásról pontos leírást adjon. Ilyen esetekben tisztázni kell, hogy melyik NACE szakágazatban történik az adott termék előállítása vagy szolgáltatás nyújtása, illetve hogy a CPA szerint melyik termékről vagy szolgáltatásról van szó. A besoroláshoz támpontot adhat, ha olyan hasonló termékeket vagy szolgáltatásokat vizsgálunk, amelyekből megállapítható a CPA alcsoport, illetve az is, ha általánosabb fogalomra keresünk. Például a majonéz a CPA-ban "szósz" (10.84.12) és a hódeszka (snowboard) kölcsönzése pedig "Szabadidős, sporteszköz kölcsönzése" (77.21.10) alcsoportnak felel meg. Egyéb más lehetőség hiányában a termékeket és szolgáltatásokat a hozzájuk leginkább hasonló termékek és szolgáltatások alcsoportjába soroljuk. A megfelelő alcsoport megtalálásához néha a HS-t kell követni, vagy pedig a "felülről lefelé" (top-down) módszer alapján a CPA ágazataiból illetve szakágazataiból kell kiindulni (pl. a 16.2 alágazaton belül a fából készült áruk).

Ha egy termék, szolgáltatás sem közvetlenül, sem közvetve nincs megemlítve egyetlen tétel megnevezésében és/vagy tartalmi meghatározásában sem, akkor azt az úgynevezett "egyéb" vagy "m.n.s." ("máshova nem sorolt") (maradék) tételek valamelyikébe kell besorolni. Ezeket a tételeket a 9-esre végződő kódszámról lehet felismerni. Példaként említhető a 25.99.29 (Egyéb m.n.s. fémfeldolgozási termék nem nemesfémű), vagy a 82.99.19 (Egyéb m.n.s. kiegészítő üzleti szolgáltatás) alcsoport.

Meg kell jegyezni, hogy amennyiben a CPA tételeit nem statisztikai célra használják – hanem pl. jogi anyagok készítéséhez forrásként (hivatkozási alapul), vagy közbeszerzésekhez, illetve jogi döntéshozatalhoz – ebben az esetben nem az osztályozás kidolgozóit, hanem a CPA tételre hivatkozó jogi anyag készítőit, illetve a CPA-ra hivatkozó döntéshozókat terheli a felelősség, hogy elmagyarázzák a hivatkozott tételek alkalmazását a kérdéses jogi anyagban, vagy döntés kapcsán.

4.2 A CPA értelmezéséhez használható eszközök: CPA, CPC, HS/CN, PRODCOM tartalmi meghatározásai, fordítókulcsok, besorolási döntések, a kereskedelmi szakágazatok és a forgalmazott termékek megfeleltetése stb.

4.2.1 Tartalmi meghatározások

Az osztályozás EU-szinten egységes alkalmazásához és egységes értelmezéshez a tartalmi meghatározások nagy segítséget nyújtanak. Ahogyan a CPA 2008 a CPC Ver.2-re épül, hasonlóan épülnek a CPA 2008 tartalmi meghatározásai a CPC Ver.2 megfelelő részeire. A CPA 2008-ban legtöbb helyen a CPC Ver.2 tartalmi meghatározásait vették át. Amennyiben a CPA 2008-ban egy CPC-csoport kettő vagy több CPA alcsoportra oszlik, akkor ennek megfelelően a tartalmi meghatározások is szét lettek bontva. Ezért néhány esetben módosították, illetve kibővítették a CPC Ver.2 tartalmi meghatározásait, hogy pontosabban írják le a CPA alcsoportok tartalmát.

A szállítható javaknál (azaz termékeknel) a HS részletesen kidolgozott tartalmi meghatározásai jól használhatóak a CPA 2008 értelmezéséhez, a 3.1 bekezdésben taglalt korlátok figyelembe vétele mellett.

A nem szállítható produktumokra (azaz szolgáltatásokra) vonatkozóan a CPA 2008 részletes tartalmi meghatározásokat tartalmaz. Ezek leírást nyújtanak az egyes alcsoportokba tartozó szolgáltatásokról, illetve hivatkozást azokról, amelyek máshova tartoznak. Néhány esetben előfordul, hogy a CPA 2008 struktúrájának magasabb szintjén található elemeihez szintén tartozik tartalmi meghatározás. Minden kivételnél pontos kereszthivatkozás jelöli az adott produktum tényleges helyét az osztályozásban.

A tételek címe szolgál a CPA 2008 elemeinek megkülönböztetésére, de a tartalmi meghatározások tovább részletezik a tételek tartalmát és más tételtől való elhatárolását. Azonban a tartalmi meghatározások sem arra szolgálnak, hogy az adott tétel alá tartozó összes terméket, szolgáltatást teljes körűen felsorolják, hanem inkább a tartalom illusztrálására felhozott példák listájának kell tekinteni azokat. Ugyanez érvényes a HS tartalmi meghatározásaira, és európai szinten a CN-re.

4.2.2 A PRODCOM Jegyzék

Az EU ipari termelésének statisztikai megfigyeléséhez használt termékjegyzék (PRODCOM Jegyzék) a CPA 2008 struktúráját használja az elemek csoportosítására. Ennél fogva a PRODCOM évente aktualizált részletező tételei sok hasznos információt nyújtanak a CPA 2008 értelmezéséhez.

Mindemellett a PRODCOM kizárólag a bányászatba és a feldolgozóiparba tartozó "ipari szolgáltatásokat" veszi számba. Mindazonáltal a szerződéses feldolgozásra (bérmunkára) vonatkozóan a PRODCOM saját szabályokkal rendelkezik, amelyek nincsenek összhangban a 3.2 "Díjazásos vagy szerződéses alapon végzett szolgáltatások" pontban leírtakkal, mivel a PRODCOM sokkal inkább a produktumra

(termékre, szolgáltatásra) magára, mint a tevékenységre összpontosít. Ennek következtében a PRODCOM tételeket nem lehet mérvadónak tekinteni a CPA szerinti besorolásnál.

A Prodcum évenkénti aktualizált változatai elérhetőek az Eurostat metaadatszerverén, a RAMON-on (<http://ec.europa.eu/eurostat/ramon>).

4.2.3 Fordítókulcsok

A különböző szakstatisztikák különböző osztályozásokat alkalmaznak az adatgyűjtésekben és a publikációkban. Ezért a statisztikai adatok összehasonlításában a fordítókulcsoknak fontos szerepük van. A fordítókulcsok nélkülözhetetlen eszközök ugyanazon osztályozás különböző változatai közötti eltérések részletes leírására, bemutatására. A fordítókulcsokra egyrészt azért van szükség, mert az osztályozások időről időre változnak, másrészt mert az osztályozások eltérő alapelvei olykor nem teszik lehetővé a köztük lévő szoros kapcsolódást.

Mivel a CPA-t számos statisztikai területen alkalmazzák adatgyűjtési és tájékoztatási célokra, nagy igény volt az új és a régi változat közötti fordítókulcsok kidolgozására.

Mivel a NACE Rev.2 és a CPA 2008 kidolgozása egyidőben, egymással párhuzamosan történt, igen szoros összhangot teremtettek a két osztályozás között. Azáltal, hogy a CPA-ban a termékeket – ahol csak lehetőség volt rá – a CN-tételek definícióival írták le, részletes fordítókulcsok készültek a CN, a CPC, az ISIC és a NACE között.

A fordítókulcsok az említett osztályozások közötti kapcsolatokat fejezik ki az egyes osztályozások hierarchiájának legmélyebb szintjén. Ha nem is nyújtanak szöveges leírást a kapcsolatokról, de hasznos eszköznek bizonyulnak a CPA 2008 értelmezéséhez. Ha egy adott termék, szolgáltatás CN, CPC Ver.2 vagy CPA 2002 szerinti besorolása ismert, akkor a CPA 2008 szerinti tétel is könnyen megtalálható, a 5.1.1 és a 5.2.1 bekezdésekben fogalt korlátozásokkal.

Ezek a fordítókulcsok – ahogyan számos egyéb fordítókulcs is – szintén megtalálhatóak az Eurostat metaadatszerverén: <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon>.

4.2.4 A kereskedelmi szakágazatok és a forgalmazott termékek megfeleltetése

A kereskedelem területén a CPA 2008 egységes értelmezéséhez praktikus eszköz "A kereskedelmi szakágazatok és a forgalmazott termékek megfeleltetése" című dokumentum. Ez a fordítókulcs a szállítható javakat (azaz árukat) rendeli a CPA 2008 megfelelő alcsoportjaihoz a kereskedelem területén (45-47-es ágazatok).

Csak a kereskedelmi forgalomban és az adott formában (pl.: nagykereskedelem, kiskereskedelem) előforduló értékesített termékeket veszi figyelembe. A kiskereskedelemnél (a CPA 2008 47 ágazata tartalmának megfelelően) az értékesített termékek például olyan árukra korlátozódnak, amelyeket általában fogyasztási cikknek vagy másként mondva kiskereskedelmi terméknek tekintenek. Ezzel szemben az olyan termékek, amelyek nem kerülnek kiskereskedelmi forgalomba, mint például a gabonamagvak, ércek, ipari gépek stb., nincsenek a 47-es ágazat kódjaihoz rendelve.

Mivel a szállítható javak (azaz áruk) csoportjai meglehetősen heterogének, előfordulhat, hogy a CPA termék-alcsoportok nem eléggé részletezettek ahhoz, hogy a kereskedelem megfelelő alcsoportjaihoz hozzá lehessen rendelni azokat. Emiatt a kereskedelmi szolgáltatások osztályozásakor néhány esetben önkényes döntésre volt szükség.

"A kereskedelmi szakágazatok és a forgalmazott termékek megfeleltetése" (Trade described by products traded) című dokumentum elérhető az Eurostat metaadatszerverén, a RAMON-on (<http://ec.europa.eu/eurostat/ramon>).

4.2.5 Besorolási döntések gyűjteménye

Az Európai Statisztikai Rendszer Bizottsága (ESSC) hozhat döntéseket arról, hogy az egyes termékek és szolgáltatások a CPA milyen konkrét alcsoportjaiba tartoznak. A legtöbb esetben ezeket a döntéseket ténylegesen a NACE/CPA Munkacsoport ülésén hozzák meg. Ezeket a döntéseket közismertebb néven "rulings"-nak, szabályoknak hívják.

Ezek az elvi döntések olyan problémás osztályozási kérdésekre vonatkoznak, amelyek a nemzeti statisztikai hivatalokban merülnek fel, és amelyeket döntés céljából a NACE/CPA Munkacsoport elé terjesztettek. Ezek a kérdések az osztályozások tartalmi meghatározásában nem nevesített, és logikailag az osztályozási elvek, illetve a korábban említett besorolást támogató osztályozások alapján sem egyértelműen besorolható, illetve határesetet képező termékekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatosak.

Az Eurostat rendszeresen aktualizálja a besorolási döntések gyűjteményét, ami elérhető a RAMON-on (<http://ec.europa.eu/eurostat/ramon>). A besorolási gyűjtemény összeállításának célja, hogy a problémás és határeseteket is egységesen kezeljék a tagországokban. Ezen túlmenően a tagországok osztályozási munkáját a konkrét besorolási kérdések tisztázása céljából létrehozott belső fórum, az ún. CIRCA rendszer támogatja. Nagyobb horderejű kérdések megbeszélésére a Bizottság néhány tagországból álló ún. Task Force-t (Szakértői csoportot) bíz meg hivatalosan (pl.: problémás NACE szakágazatok).

5. A CPA és más osztályozások közötti kapcsolatok (ALAPELVEK, felhasználási cél, felülvizsgálat, tartalmi kör)

5.1 Központi termékosztályozás (CPC – Central Product Classification)

A CPA a CPC (Központi termékosztályozás, ENSZ) európai megfelelője és ugyanazokra a célokra szolgál. Mindkét osztályozás elsődleges célja a gazdasági tevékenységek eredményeképpen létrejött termékek és szolgáltatások osztályozása. A CPC a világ valamennyi gazdaságára, a CPA pedig az európai gazdaságra vonatkozó osztályozás. A CPC a nemzetközi összehasonlítások keretében szolgál, célja a különböző típusú termék- és szolgáltatásstatisztikák összehangolásának előmozdítása, valamint a nemzeti számlák integráló szerepének erősítése a gazdaságstatisztikában. A CPA és a CPC a legrészletesebb szinten is konzisztens, a CPA alapelemei azonosak a CPC alapelemeivel, vagy annak alábontásából származnak. Ez biztosítja az EU- és a világszintű statisztikák közötti összhangot.

A CPA és a CPC közötti kapcsolat jobb megértéséhez az alábbiakban a CPC céljáról, alkalmazási területeiről és felépítéséről lesz szó.

A CPC az ENSZ gazdaságstatisztikai produktum osztályozásainak nemzetközi rendszerén belül referenciaosztályozásként funkcionál. Így az egyik alapvető célja, hogy nemzetközi sztenderdként szolgáljon a termék- és szolgáltatásszintű adatok gyűjtéséhez és csoportosításához, ideértve az ipari termelést, a nemzeti számlákat, a szolgáltató ágazatokat, az áruk bel- és külkereskedelmét, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmét, a fizetési mérleget, a fogyasztási és árstatisztikákat. A CPC célja tehát, hogy olyan központi osztályozás legyen, amely minél közvetlenebb kapcsolatot biztosít más közgazdasági osztályozásokkal, így a termékek esetén a vámnómenklatúrával (HS), de ugyanakkor a lehető legjobban biztosítsa a termékek, szolgáltatások tevékenységi eredet (ISIC) szerinti csoportosítását is.

A CPC teljes körű termék/szolgáltatás osztályozás, lefedi az összes olyan terméket és szolgáltatást, ami belföldi vagy nemzetközi tranzakció tárgya lehet, vagy amely készletre vehető. A CPC általában az SNA-produktum definícióját követi, vagyis a termékeket és szolgáltatásokat a termelés eredményének tekinti.

A CPC tartalmi körébe tartoznak (a) a fizikailag tárgyasult javak (amelybe beletartoznak a szállítható és a nem szállítható termékek), (b) az immateriális javak és (c) a szolgáltatások. Az immateriális javak fogalmába tartozik jó néhány olyan információs termék és eredeti termék is (originals), amelyek ugyan gazdasági tevékenységek eredményei, másképpen nem lenne helyük a CPC-ben. A CPC Ver.2-ben a produktum elméleti fogalmát felülvizsgálták, amely a termékek és szolgáltatások tágabb értelmezéséhez vezetett. Ennek megfelelően az építmények – bár nem szállítható javak – is helyet kaptak a CPC struktúrájában.

A CPC olyan termékeket is tartalmaz, amelyek nem képviselnek értéket, például a hulladékok. Bár ezeknek gyakran nem tulajdonítanak értéket, mégis csak a termelési folyamat (nem tervezett) végtermékeiről, illetve bizonyos feldolgozási folyamatok inputjairól van szó, ezért szükséges lehet a mérésük. A CPC az SNA-hoz hasonlóan kizárja a háztartások saját végső fogyasztásra történő szolgáltatás nyújtását.

A CPC 9 nemzetgazdasági ágból áll, tehát nem azonos az ISIC legfelső (21) struktúrájával, hanem lényegesen összevontabb. Minden nemzetgazdasági ág legfeljebb 9 alágra bomlik, azok legfeljebb 9 ágazatra, és így tovább. A 0-tól 4-ig terjedő nemzetgazdasági ágak a HS kategóriáknak megfelelő termékeket tartalmaznak, ahol a szállítható javak fizikai jellemzői az elsődleges kritérium az osztályozásnál. A többi nemzetgazdasági ág az építőipart (5) és a szolgáltatásokat (6–9) foglalja magában. A CPC szolgáltatási nemzetgazdasági ágai nagyjából megfelelnek az ISIC összevont nemzetgazdasági ágainak.

A CPC 0-tól 4-ig terjedő nemzetgazdasági ágainak termékei ugyanúgy kerültek részletezésre, mint a HS megfelelő csoportjai vagy alcsoportjai, vagy ezek aggregátumai. Ahol a CPC-tétel fogalma nem a teljes HS tételnek felel meg, ott tömör tartalmi meghatározás nyújt segítséget.

A CPC struktúrájának kialakításakor a termék jellemzőit és annak ágazati eredetét vették figyelembe, habár a CPC szerkezete nem minden esetben követi szigorúan az ágazati eredet elvét. Például a feldolgozatlan nyersbőröket az ISIC-től eltérően állati terméknek tekintik és a 0 (Mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és halászati termékek) nemzetgazdasági ágba sorolják azokat, míg a hús a 2 ágba tartozik az élelmiszerek közé, annak ellenére, hogy mindkét terméket a vágóhidak állítják elő. Egy másik példa az öntöttvas termékek és az egyéb öntéssel készült fém termékek, amelyeket a HS gépek és egyéb termékek alkatrészeként osztályoz. Emiatt a CPC nem kapcsolódik az ISIC 243 Fémöntés alágazatának összes termékéhez.

5.1.1 Eltérések a CPA és a CPC között

Bár a CPA a CPC európai megfelelője, nemcsak abban különbözik ez utóbbtól, hogy általában jóval részletesebb annál (a CPA 3142 alcsoporttal rendelkezik, a CPC csak 2728-al), hanem a struktúrát tekintve is eltérnek egymástól.

A CPC és CPA felsőbb, összevontabb szintjei eléggé különböznek. Míg a CPA a NACE struktúrájának megfelelően az ágazati eredet elvét alkalmazza, így első 4 szintje néhány ágtól eltekintve (halászat, bútorgyártás, kiskereskedelem) megegyezik a NACE-szel addig a CPC sajátos struktúrája elsődlegesen a termékeket és a szolgáltatásokat különbözteti meg.

Ennek megfelelően a CPC-ben a szállítható termékek (0-tól 4-ig terjedő nemzetgazdasági ág), a nem szállítható termékek (az 5-ös nemzetgazdasági ág) és a szolgáltatások (a 6-tól 9-ig terjedő nemzetgazdasági ág) különülnek el. Ebben a szerkezetben az üzembe helyezés, javítás, karbantartás és a díjazásért vagy szerződéses alapon végzett feldolgozóipari tevékenységek a 8-as nemzetgazdasági ágba tartoznak. Az immateriális javak kezelése a CPC-ben sokkal összetettebb, mivel ezek leglényegesebb elemét a hordozott információtartalom jelenti. Az információ megtestesülhet fizikai tárgyban, például a szoftver számítógépes adathordozón, vagy az ipari formaterv nyomtatott formában, vagy esetleg fizikai hordozó nélkül is elérhető és terjeszthető lehet (pl.: on-line szoftver vagy zene). Az első esetben (amikor az információ fizikai tárgyban testesül meg) a produktumot termékként kell kezelni (0–4-es nemzetgazdasági ág), a második esetben a szolgáltatások közé tartoznak a 8–9-es nemzetgazdasági ágon belül.

Számos tevékenység egyszerre eredményez terméket és szolgáltatást, mint például a feldolgozóipari tevékenységek vagy a szellemi javak mindkét típusának előállítását. Ezek olyan produktumokat eredményeznek, amelyek különböző csoportokba tartoznak a CPC-ben, illetve a CPA-ban. Ezért a CPC tételeket ágazati eredetük szerint át kellett csoportosítani ahhoz, hogy a CPA illeszkedjen a NACE struktúrájához.

Emiatt néhány termék a szolgáltatások közé került besorolásra, az A-tól F-ig terjedő (döntően termék-előállító) nemzetgazdasági ágon kívül. Például a kiadói tevékenység nyomtatott termékei (58-as ágazat), a mágnesszalag hang- és képfelvétellel, az előhívott mozifilm (59), az automatizált adatfeldolgozó gépben használt adathordozó (58), az építészeti és építőmérnöki tervek, műszaki rajzok (71), a fényképezési lemezek és filmek (kivéve: előhívott mozifilm) (74), a művészeti alkotások (90), a múzeumi gyűjtemények és régiségek (91) és a feldolgozatlan emberi haj (96).

Ezen túlmenően a mezőgazdaságban (01 ágazat), a CPC Ver.2 01.1 alágazatában külön tételekben szerepelnek a vetőmagok, a CPA 2008 azonban nem tesz ilyen

megkülönböztetést. A CPC Ver.2 néhány megkülönböztetett, önálló tétele túlzottan részletes Európa számára, és néhány ilyen tétel esetében a CPA 2008 a 01.1-es, a 01.2-es és 01.4-es alágazatokban összevonást alkalmaz. Hasonló helyzet előfordul más szakágazatoknál és alcsoportoknál is (lásd 1. számú melléklet).

Számos esetben azért kellett a CPC Ver.2-től eltérő bontást létrehozni a CPA 2008-ban, hogy az ISIC-kal és NACE-szel való összhangja biztosítva legyen. Ennek következtében a CPA 2008 néhány tételének nincsen pontos megfelelője a CPC Ver.2-ben (lásd 1. számú melléklet).

5.1.2 A CPA és CPC alapelveinek összehasonlítása

A CPC a termékeket elsődlegesen azok fizikai tulajdonságai, lényegi jellemzői alapján, illetve az ágazati eredetük szerint osztályozza. A CPA ugyanezeket a kritériumokat alkalmazza, de az ágazati eredet az elsődleges osztályozási ismérv, míg a termékek és szolgáltatások elhatárolása és a feldolgozottság foka (nyersanyagok szemben a feldolgozott termékekkel) kevésbé fontos, mint a CPC-ben.

A termékek és szolgáltatások ágazati eredete a CPA-ban legalább olyan erősen érvényesül (ha nem erősebben), mint a CPC termékeinek és szolgáltatásainak kapcsolata az ISIC-kal. Mivel a NACE részletesebb az ISIC-nál, ezért arra volt szükség, hogy az ISIC szakágazatokhoz tartozó CPC tételeket egy vagy több olyan NACE szakágazatnak feleltessék meg, amelyek az adott ISIC-szakágazat konkrét alábontásai. A CPA csupán néhány esetben tér el a CPC-ben alkalmazott ágazati eredet elvétől és osztályozza másképp ezeket a termékeket a CPC-hez képest. Ezen túlmenően a CPA – szemben a CPC-vel – minden terméket/szolgáltatást az ágazati eredet elve szerint osztályoz. A CPC-ben előfordulnak olyan termékek, amelyek nincsenek hozzárendelve konkrét tevékenységhez (szakágazathoz), vagy a szakágazatnál összevontabb szinthez lettek hozzárendelve. Az első esetre példa a CPC 39-es (Hulladék) ágazata. A második esetre példa a CPC 88-as (Más tulajdonában lévő nyersanyagán végzett feldolgozóipari szolgáltatás) ágazata. Itt a legtöbb alcsoportnál az ágazati eredetet csak az ISIC 2 számjegyű ágazat szintjén adták meg.

A CPA elemei a CPC elemeivel „egy-az-egy” kapcsolatban, vagy „több-az-egy” kapcsolatban állnak. Ezáltal az összes CPC csoport vagy ugyanazon a részletezettségi szinten, vagy alábontva szerepel a CPA-ban. A CPC tételek alábontásának kettős oka van. Az egyiket a NACE-szel való összekapcsolódás tette szükségessé. Amennyiben egy ISIC szakágazat kettő vagy több NACE szakágazatra bomlik, úgy, szükséges volt a megfelelő CPC csoport továbbbontása az ágazati eredet szerinti osztályozás érdekében. A másik ok az volt, hogy európai igényeknek megfelelően a CPA részletesebb osztályozás. Ugyanakkor néhány esetben a CPC csoportokat a CPA nem ugyanazon a szinten, hanem összevontabb szinten vette át,

mivel a CPC túl részletesnek bizonyult az európai igényekhez és adottságokhoz képest. Például a motel és a szállodai szálláshely szolgáltatás megkülönböztetésének semmi jelentősége nincs az európai körülmények között. További példákat találunk a hal- és egyéb halászati termékeknél, vagy a húskonzerv és egyéb hústermékeknél. Más esetekben a CPC-ben részletezett termékeket nem különítették el a CPA-ban, mert a rájuk vonatkozó adatgyűjtések nehézségekbe ütköznének, mivel előállításuk nem jelentős az európai gazdaságokban.

5.2 Harmonizált áruleíró- és kódrendszer (HS) és Kombinált Nómenklatúra (CN)

A HS és annak kibővített változata, a CN – amit az EU tagállamaiban használnak – olyan termékosztályozások, amelyeket a vámhatóságok a külkereskedelem megfigyelésére alkalmaznak. Amint korábban megjegyeztük, a CPA és a HS/CN közötti kapcsolatot az határozza meg, hogy a CPA a szállítható termékek esetén a HS/CN tételeiből építkezik. Az SNA-val összhangban a HS/CN alapkonceptiója és tartalma szerint olyan termékek szerepelnek ezekben az osztályozásokban, amelyekkel szemben piaci kereslet mutatkozik, tulajdonjogot lehet szerezni felettük, és a tulajdonjog üzleti tranzakció útján gazdát cserélhet a piacon. A CPA és a HS/CN közös tartalmi körébe a termelt, gyártott, fizikailag megtestesülő termékek tartoznak, míg a szolgáltatásokat a HS elvből alapvetően kizárja, mert azokat jellemzően nem lehet a szolgáltatás teljesítésétől elkülönülten értékesíteni. A HS vonatkozási körébe tartozik továbbá az energia, a használt gépek és berendezések, mint például a használt járművek. A HS a CPA-val ellentétben nem különíti el a használt termékeket az újaktól. Mivel a HS/CN-t vámcélokra készítették, ezért az olyan termékek, amelyek egyáltalán nem, vagy csak alkalmanként vesznek részt a nemzetközi kereskedelemben, mint például az építmények vagy romlandó termékek (pl.: a nyers tej, a romlandó élelmiszerek), nem találhatóak meg a tételek között.

A CPA struktúrája mindezekből is következően különbözik a HS/CN struktúrájától, amelyek 21 áruosztályra tagolódnak olyan termékeket foglalva magukba, mint az elsődleges termék-előállítók produktumai (élő állat, hal, zöldségfélék, gabonák stb.) és az azokból feldolgozott termékek; nyersanyagok (pl. műanyag, gumi, fém stb.) és az azokból előállított termékek; továbbfeldolgozott termékek pl. gépek és berendezések; járművek; optikai műszerek, fegyverek, lőszer; műalkotások, antikvitások stb.

A HS/CN-ben a termékeket egyrészt az alapanyaguk szerint különböztetik meg, másrészt a rendeltetési céljuk szerint, illetve a feldolgozottság foka szerint. Amennyiben a félkész vagy befejezetlen termékek rendelkeznek a késztermékek legfőbb tulajdonságaival, akkor ezeket ugyanoda kell sorolni a HS/CN-ben, ahová a kész- vagy befejezett termékeket. Az össze nem szerelt vagy szétbontott termékeket ugyanoda sorolják, ahová a készre szerelt termékeket. Például a karórákat és faliórákat a HS/CN különböző alcsoportokba sorolja, először is a bevonat alapján (fém vagy nem fém bevonat, drágafémbevonattal), másodsorban pedig a karóra vagy

falióra és az óraszerkezet között tesz különbséget, majd a komplett készre szerelt és az összeszeretlen vagy részben összeszerelt között. Magában foglalja továbbá a befejezetlen, de összeszerelt órákat, karórákat és azok szerkezeteit is. A CPA-ban mindezek ugyanabba a szakágazatba tartoznak, és az alcsoportok közti különbségtétel is elnagyoltabb.

Mivel az ágazati eredet kritériuma a HS/CN-ben nem használatos, ezért a CPA néhány megkülönböztetése nem lehetséges a HS/CN-ben, pl. hogy a halakat az óceánban, partmenti vagy belvizekben fogták ki vagy haltelepeken tenyésztették.

Az eltérő osztályozási szempontok ellenére a CPA és a HS/CN struktúrája közeledett egymáshoz, helyenként az osztályozás mélyebb szintjein is. Mivel azonban néhány terméknel alapvetően eltérő elveket alkalmaznak, ezért az osztályozások összevetése csak fordítókulcsok útján lehetséges.

5.2.1. A HS/CN -ben nem szereplő „produktumok”

A HS/CN minden olyan terméket tartalmaz, ami nemzetközi tranzakció tárgya lehet, és fizikai formát ölt. Viszont a nem szállítható termékek és a szolgáltatások nem szerepelnek a HS/CN-ben. Azonban vannak olyan szolgáltatások, amelyek fizikai formátumban is megtestesülnek, és a nemzetközi kereskedelem tárgyai lehetnek, ezért a HS tartalmazza ezeket. Ez jellemzően az immateriális javaknál merül fel, ahol az információ tartalom fizikai tárgyban testesül meg. Példaként említhetők a szellemi tartalmat hordozó „master” példányok: az eredeti mozifilmkópiák, mint a filmipar termékei, vagy a számítógépes CD-k és DVD-k mint a szoftvergyártás termékei, illetve az építészeti tervek az építészeti szakma termékeiként. Az ilyen és hasonló termékek számára a HS külön tételeket tartalmaz. Abban az esetben viszont, amikor nincsen fizikai hordozó (pl. on-line szoftver vagy zenetartalom), akkor a termékeknek nincs HS/CN-hivatkozása.

Mivel a CPC a szállítható termékek ugyanazon körét tartalmazza, mint a HS, ezért a CPC szintén tartalmazza az említett szolgáltatások fizikailag megtestesült termékeit. Emellett a CPC magukat a szolgáltatásokat is tartalmazza (például a filmgyártást, egyedi szoftver készítést, építészeti tervezést). Mindezeket a tételeket a CPA is átvette oly módon, hogy mind a szolgáltatásokat, mind azok termékeit is magában foglalja. Emiatt a CPA alkalmazásakor figyelni kell a lehetséges duplázódásra a szolgáltatások és a hozzájuk tartozó fizikai termékek tekintetében.

Számos mezőgazdasági termék esetén sincs megfeleltethetőség a CPA és a HS/CN között: ilyenek a juh-, kecske-, teve- és tevéféle nyerstej, szaporítási célú állati embrió, nem tenyésztett édesvízi halak, hínárok és egyéb algafélék, amelyek ritkán vagy sohasem képezik külkereskedelmi forgalom tárgyát feldolgozatlan állapotban. Ennek

megfelelően a C (Feldolgozott termékek) nemzetgazdasági ágban egyes romlékony illetve helyhez kötött terméknek sincs a HS/CN osztályozásban megfelelő párja, mint például a szeletelt és csomagolt zöldségek és gyümölcsök, a készételek, az előre gyártott műanyag épületek.

Szintén nem lehet megfeleltetni a J (Információ, kommunikáció) nemzetgazdasági ágba tartozó eredeti termékek, az ún. masterpéldányok különféle típusait (pl. rádióprogramok, hangfelvételek” stb.), valamint az M (Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység) nemzetgazdasági ág alá tartozó K+F eredményeként létrejövő eredeti szellemi terméket, mivel nem tipikus külkereskedelmi áruk.

5.3 ISIC és NACE

Az EU – a NACE elméleti keretrendszerét alapulvéve – a CPA kidolgozásánál átvette az ágazati eredet kritériumát. Minden egyes termék - legyen az szállítható vagy nem szállítható -, illetve szolgáltatás, egy és csak egy NACE tevékenységhez van hozzárendelve. Ennélfogva a CPA struktúrája négy számjegyig (szakágazatok) megegyezik a NACE struktúrájával. A CPA és NACE közötti kapcsolat egyértelműen látszik a kódolásból: a CPA minden szintjén a kódszám első négy számjegye azonos a NACE Rev.2-ben használtakkal. Azonban van néhány kivétel, ahol a termékek és tevékenységek közti szoros kapcsolat csak egy adott mértékig lehetséges. Így néhány terméket csak a szakágazatoknál magasabb szinten lehet hozzárendelni a tevékenységekhez (lásd 5.3.1), és meg kell említeni, hogy vannak olyan esetek is, ahol a besorolás bizonyos konvenciókon alapul. Néhány esetben a tevékenység-termék kapcsolat mesterséges, például ahol ugyanaz a termék eltérő eljárással gyártva több különböző tevékenység, többféle termelési folyamat produktuma is lehet.

Az ágazati eredet kritériumának köszönhetően a CPA strukturálisan kapcsolódik a NACE Rev.2-hez, így annak referenciaosztályozásához, az ISIC Rev.4-hez is, amely éppúgy, mint a NACE négy szintű hierarchikus osztályozás. Az első és második szintjét a NACE Rev.2 változatlan formában vette át, de sok esetben az ISIC Rev.4 harmadik és negyedik szintje a NACE Rev.2-ben az európai igényeknek megfelelően van alábontva. A NACE Rev.2 további alábontásának célja olyan osztályozás létrehozása, amely jobban illeszkedik az európai gazdaság szerkezetéhez.

Az ISIC-ban és a NACE-ben használt kódszámrendszer – amennyire csak lehetséges – azonos, ezért a két osztályozás könnyű megkülönböztetésére a NACE első két számjegye (ágazat szint) és a két utolsó számjegye (alágazat és szakágazat) közé pontot helyeztek. Mivel a NACE néhány alágazata és szakágazata az ISIC egyes alágazatainak és szakágazatainak alábontásából született új hierarchikus szint létrehozása nélkül, ezért előfordulnak olyan NACE kódok, amelyek eltérnek a megfelelő ISIC kódoktól. Ezáltal egy adott ágazati vagy szakágazati szintű

tevékenység a NACE Rev.2-ben és az ISIC Rev.4-ben eltérő kódszám alatt szerepelhet.

A NACE Rev.2 kódszámrendszerét alkalmazták a CPA kidolgozásakor, azonban a CPA kódokban a negyedik és az ötödik számjegy között található egy második pont is. Ezáltal a CPA kódszámait nem lehet összetéveszteni a HS kódszámrendszerével, amely szintén tartalmaz pontot a negyedik és ötödik számjegye között, viszont nincsen pont a második és harmadik számjegye között.

Ahogy az már említésre került, a CPA-ban a termékek besorolásának legfőbb elvi kritériuma az ágazati eredet. Ennek alapján minden egyes terméket ahhoz a tevékenységhez kell rendelni, amely jellemzően előállítja azt, oda, ahol a tevékenység pontos tartalmát a NACE Rev.2 meghatározza.

Általában a tevékenységek osztályozása nem attól függ, hogy saját számlára, illetve díjazásért vagy szerződéses alapon végzik. Míg a NACE ilyen megfontolásból nem tesz különbséget a tevékenységek között, addig a tevékenység eredménye, az output eltérő lehet, attól függően, hogy az inputként felhasznált anyag a gyártó egység tulajdonában van-e vagy sem. A második esetben a tevékenység eredménye az alvállalkozó részéről szolgáltatás, amelyet az input anyagon végzett el, és a szolgáltatása abban testesül meg. Az alvállalkozó ezért kap díjazást. Ennek megfelelően a CPA általában különbséget tesz a saját előállítású (saját számlás) termékek, illetve a termékeken díjazásos vagy szerződéses alapon végrehajtott szolgáltatások között (lásd 3.2).

Abban az esetben azonban, amikor az alvállalkozó tulajdonát képezi az alapanyag, tevékenysége eredménye nem szolgáltatásnak, hanem termék-előállításnak minősül, amit a termék jellegének megfelelő termékcsoportba kell sorolni. A CPA 2008-ban és a CPC Ver.2-ben ezeket az outputokat úgynevezett "alvállalkozásba adott tevékenységek"-nek és "feldolgozóipari szolgáltatás"-nak tekintik. Az ipari szolgáltatások olyan szolgáltatások, amelyek jellemző részei a termék-előállító tevékenységeknek, és általában ezeket a szolgáltatásokat a termék-előállítás során fel is használják. Gyakorlati okokból a NACE Rev.2 41-től 99-ig terjedő ágazatainak tevékenységei által lefedett szolgáltatásokat nem tekintjük ipari szolgáltatásoknak.

Az ipari szolgáltatások közül a "javítás" és az "üzembe helyezés" a legfontosabbak. Azonban nem minden javítás tekinthető ipari szolgáltatásnak. A CPA a NACE Rev.2-ben megnyilvánuló közgazdasági megfontolásoknak megfelelően általában a termelőeszközök javítását tekinti ipari szolgáltatásnak, míg a jellemzően fogyasztási rendeltetésű termékek javítását az iparon kívül, más szolgáltatás ágazatokba osztályozza. Ez az osztályozási elv egyben megfelel annak, hogy a döntően termelőeszköz rendeltetésű termékek javítását a terméket előállító ipari tevékenység keretében javítják. Ennek megfelelően a következő javítási tevékenységeket a szolgáltató ágazatok fejezete tartalmazza, pl. 45.20

(Gépjárműjavítás, -karbantartás), 95.2 (Személyi, háztartási cikk javítása), 95.11 (Számítógép, periféria javítása). Ugyanez az elv érvényesül az üzembe helyezés esetében is.

Egyéb ipari szolgáltatásokat a CPA olyan részei tartalmazzák, ahol ez a szolgáltatás jellemző része a tevékenységnek, de amelyek nincsenek lefedve az ott felsorolt termékekkel, pl. 38.22.11 (Nukleáris hulladék kezelése), vagy a 23.13.91 (Háztartási üvegtermék-gyártás befejező műveletei).

5.3.1 Eltérések a NACE-től: vegyes gazdálkodás, halászat, bútorigar, építőipar, kiskereskedelem

A NACE Rev.2 01.50 (Vegyes gazdálkodás) szakágazatába az összes olyan mezőgazdasági szervezeti egységet kell besorolni, amelyek egyidejűleg növényt is termesztnek és állatot is tenyésztnek, és egyik tevékenység standard fedezeti hozzájárulása sem éri el a 66%-ot. Ehhez a tevékenységhez a CPA nem rendel hozzá terméket, mivel azok már szerepelnek a 01.1-es, a 01.2-es és a 01.4-es alágazatok bontásaiban.

A NACE Rev.2-ben a halászati és halgazdálkodási tevékenység között különbséget tesznek, mivel a halászat a tengeri és belvízi természetes állomány lehalászása, míg a halgazdálkodás a gazdasági tevékenység keretében végzett haltenyésztést és az azzal kapcsolatos tevékenységeket foglalja magában. Ezek az alágazatok további alábontásra kerülnek aszerint, hogy édesvízi, vagy tengeri halászatról van-e szó. Mivel a HS/CN osztályozás nem tesz különbséget a két tevékenységből származó termékek között aszerint, hogy tengeri vagy édesvízi, vagy tenyésztett termékekről van-e szó (ez utóbbi nem is állapítható meg a forgalmazás folyamatában), ezért a CPC sem. A CPA 2008 a NACE Rev.2-hez hasonló alábontást alkalmaz az élő-, friss és fagyasztott halaknál, tenyésztett és vadon élő puhatestűeknél, vízi gerincteleneknél, tengeri hínároknál és egyéb algáknál. Azonban nem különbözteti meg a díszhalakat és a rákféléket, gyöngykgagylókat, vízinvényeket és -állatokat.

A 31 (Bútorgyártás) ágazatban szereplő ülőbútoroknak a NACE Rev.1.1-ben külön szakágazatuk volt. A NACE Rev.2-ben viszont az ülőbútorok önálló szakágazata megszűnt, helyette a felhasználási céljuk szerint (irodai, konyhai, egyéb) csoportosítva több különböző szakágazatba kerültek. Ezzel szemben a CPA 2008 az ülőbútorokat az inputként felhasznált nyersanyaguk szerint osztályozza és ezek a tételek a kétszámjegyű ágazathoz (31) vannak hozzárendelve (31.00.xy).

A 41-es (Épületek építése) ágazaton belül az építési projekt szervezése külön szakágazatba (41.10) tartozik. Az építményeket, mint termékeket a fejlesztők outputjainak kell tekinteni, de ezek önálló szakágazati szinten nem jelennek meg a

CPA 2008-ban. A NACE ágazat és a CPA alcsoportok között azonban szoros kapcsolódás áll fenn a 41-es ágazatban (részletesebben lásd 3.2).

A NACE Rev.2 a 47-es ágazatban (Kiskereskedelem; kivéve gépjármű, motorkerékpár), a nem szakosodott bolti vegyes kiskereskedelem (47.1) alágazatában és a nem bolti, piaci kiskereskedelem (47.8 és 47.9) alágazatában szereplő tevékenységeknek nincsen saját termékpárjuk a CPA 2008-ban. Ugyanis ezen tevékenységek keretében forgalmazott termékek azonosak a NACE Rev.2. 47.2-től 47.7-ig terjedő szakosodott bolti kiskereskedelemben forgalmazott termékekkel. Ezen termékek több szakágazathoz való rendelése felesleges, többszöri ismétlődést jelentene, ami felduzzasztaná a CPA terjedelmét. Ennek megfelelően a CPA 2008 47-es ágazatában minden CPA csoport, illetve alcsoport közvetlenül a 2 számjegyű ágazathoz lett hozzárendelve, nem a NACE Rev.2 szerinti négy számjegyű szakágazatokhoz. A CPA 2008 sajátossága, hogy a 47-es ágazatban csak egyetlen ismérv szerint osztályoz, nevezetesen az árucsoport szerint, a kiskereskedelem típusától (szakosodott, nem szakosodott bolti, piaci, internetes stb.) azonban eltekint.

5.4 Kapcsolatok más osztályozásokkal

5.4.1 SITC (Standard International Trade Classification – Nemzetközi sztenderd kereskedelmi osztályozás)

A SITC szerkezete a következő fő hagyományos szempontokat veszi alapul: a felhasznált anyagok, a feldolgozottság foka és a végső felhasználási cél. A SITC Rev.4 tartalmi köre felöleli az összes HS-ben szereplő terméket, a monetáris arany, aranyérmék és forgalomban lévő pénzérmék kivételével. Az alcsoportok (a 911.0 és 931.0 kivételével) a HS 2007 szerinti megnevezéssel szerepelnek. Ennek köszönhetően a CPA és a SITC összehasonlíthatóak a HS/CN építőkockáin keresztül.

A SITC kizárólag elemzési célokra ajánlott.

5.4.2 PRODCOM Jegyzék (az EU ipari termelésének statisztikai megfigyelésére szolgáló termékosztályozás)

A "PRODCOM" rövidítés („**PRO**Duction **COM**munaire”) az EU bányászati és feldolgozóipari termelésére vonatkozó statisztika rendszerét jelöli. A termékosztályozást (PRODCOM Jegyzéket), amelyre a termékstatisztika épül, a PRODCOM Bizottság évről évre felülvizsgálja. A PRODCOM termékcsoportjai (a tartalmukat és terminológiájukat tekintve) a CN-ből származnak, azonban a kódszámok a CPA további alábontásai. A PRODCOM termékcsoportjainak nyolc

számjegyű kódján belül az első hat számjegy azonos a CPA kódokkal. Ebből következik, hogy a PRODCOM kapcsolódik és konzisztens a CPA-val. A PRODCOM a CPA-n keresztül közvetve kapcsolódik a NACE-hez is, így lehetővé teszi a vállalkozások NACE kódjának meghatározását is. Ugyanakkor kapcsolata a CN-nel lehetővé teszi a termelési és a külkereskedelmi statisztikák összehasonlítását. (lásd még 4.2.2).

5.4.3 COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose - Az egyéni fogyasztás rendeltetés szerinti osztályozása)

Az egyéni fogyasztás rendeltetés szerinti osztályozását (COICOP) a magánháztartások kiadásainak csoportosítására használja fel a nemzeti számlák rendszere (ESA/SNA), a háztartási költségfelvétel (HKF), és a fogyasztóiár-indexszámítás. Mivel a COICOP a nemzeti számlák egyik alaposztályozása, ezért annak elveire és fogalmaira épül.

A COICOP-ot alkalmazzák az egyéni fogyasztási kiadások és a végső fogyasztás osztályozására is. 14 nagyobb főcsoportból áll, amelyek közül 12 a háztartások által a saját fogyasztásukra vásárolt háztartási cikkekre és szolgáltatásokra vonatkozik (01-12). A másik két főcsoport (13-14) a háztartásokat segítő nonprofit intézmények és a kormányzati szektor fogyasztási kiadásait tartalmazza.

A COICOP elsődleges célja a termékek és szolgáltatások egyéni fogyasztásának rendeltetés szerinti osztályozása. Különbséget tesz a tartós, a fél-tartós, és a nem tartós fogyasztási cikkek illetve a szolgáltatások között. A folyó termelőfelhasználás tételei és a tőkejavak nem tartoznak bele.

A háztartások valamennyi fogyasztási kiadása egyéni fogyasztási kiadásnak minősül, és a 01–12-es ágazatokba a fogyasztási kiadás célja szerint kerülnek besorolásra (pl. étel-miszer, lakásszolgáltatás, egészségügy, kommunikáció, szabadidő, kultúra stb.).

A háztartásokat szolgáló nonprofit intézmények minden fogyasztási kiadása – SNA definíció szerint – a háztartások jólétét/javát szolgálja. Ezen kiadások a 13. főcsoportba kerültek besorolásra, az intézmények kiadási céljai szerinti bontásban pl. egészségügy, oktatás, szociális ellátás és védelem.

A kormányzati kiadásoknak csupán bizonyos tételei tekinthetők egyéni fogyasztási kiadásnak, pl. egészségügyi, oktatási, szociális védelmi, szórakoztatási és kulturális kiadások, azok, amelyek egyének által, egyénileg kerülnek felhasználásra. Ezek a COICOP 14-es főcsoportjában találhatóak.

Annak ellenére, hogy a COICOP egyetlen osztályozáshoz sem kötődik közvetlenül, lehetőség nyílt fordítókulcs kidolgozására a CPC-vel és a CPA-val. A COICOP és a CPC, illetve a COICOP és a CPA közötti fordítókulcs kidolgozásának korlátai voltak. Bár sok COICOP-tételnek pontosan megfeleltethető párja van a CPC/CPA-ban, a tételek többsége egyáltalán nem illeszkedik egymáshoz. Például azokban az esetekben, amelyeknél az alapanyag a meghatározó a tételek megkülönböztetésénél (fonal, ruházat), vagy amikor a CPC/CPA tételek olyan termékeket tartalmaznak, amelyeket a háztartások különféle célokra használhatnak, valamint ha ezek a CPA/CPC-termékcsoportok háztartási és háztartáson kívüli célokra egyaránt felhasználhatók.

5.4.4. BEC (Átfogó gazdasági kategóriák osztályozása a SITC szerint) és MIGs (Ipari termékek rendeltetés szerinti osztályozása)

A **BEC** (Classification by Broad Economic Categories in Terms of the Standard International Trade Classification) osztályozás célja a HS vagy a SITC osztályozások alapján összeállított külkereskedelmi adatok gazdasági elemzések céljára alkalmas átalakítása. A BEC az SNA tőkejavak, folyó termelőfelhasználás, tartós/nem tartós fogyasztási cikk fogalmain alapul. A fogyasztási javak tartósság szerinti megkülönböztetése a CPC alcsoportok BEC kategóriák szerinti átcsoportosításával történt a CPC-SITC Rev 4. és SITC-BEC közötti fordítókulcsok alapján.

A BEC és az ISIC/NACE osztályozások között nincs közvetlen kapcsolat, mivel a BEC a HS vagy a SITC kategóriákat csoportosítja át, 19 csoportba. A BEC osztályozást 1986-ban vizsgálták felül a SITC harmadik revíziója alapján. Azon túlmenően a BEC csoportjait a HS-nek megfelelően módosították annak érdekében, hogy híven tükrözze a HS osztályozás 2002-ben, illetve 2007-ben történt változásait. Nincs fordítókulcs a BEC-ISIC/NACE, illetve a BEC-CPA között.

A **MIGs** (Main Industrial Groupings) az ipari termékek rendeltetés szerinti osztályozásának rövidítése, olyan európai osztályozás, amely iparágakat csoportosít rendeltetés szerint: tőkejavak, folyó termelőfelhasználásra kerülő termékek, tartós és nem tartós fogyasztási cikkek, energia. A MIGs a NACE 05-től 36-ig terjedő ágazataira terjed ki. Ezen ágazatok minden terméke alapvető rendeltetésük, felhasználási céljuk szerint besorolható a tőkejavak, a folyó termelőfelhasználás, a tartós vagy nem tartós fogyasztási cikk, vagy energia kategóriáiba. A CPA és a MIGs közötti kapcsolat tekinthető úgy is, mint ahol a CPA szakágazatok szolgálnak inputként és a MIGs szakágazatok outputként. A MIGs-et a rövid távú statisztikák számos indikátoránál használják, többek között az ipari termelési index (a hozzáadott értékben kifejezve és a KAU alapján számítva) és a termelői árindex számításánál.

5.4.5 CC (Classification of Types of Constructions - Építményjegyzék – ÉJ)

Az építmények a 41-es és a 42-es ágazatba tartoznak, attól függően, hogy épületekről, vagy egyéb építményekről van szó. A CPA-t nem az építményekre vonatkozó adatgyűjtések céljára használják. Az adatgyűjtést a CC alapján végzik, mert sokkal részletesebb, mint a CPA 2008 építőipari fejezete.

Az építményjegyzék egyaránt tartalmazza a különféle célra készült épületeket és az egyéb építményeket. Az épületeket tovább osztja fel lakóépületekre lakás szám szerint csoportosítva és a szerkezeti különbségek alapján, valamint nem lakóépületekre a NACE ágazatai szerinti felhasználási cél szerint megkülönböztetve. Az egyéb építményeket elsősorban a szerkezetük/felépítésük fajtái szerint osztályozza. Következésképpen a CC-t a CPA-val csak a NACE-en keresztül lehet összekapcsolni. A CPA F (Építőipar) nemzetgazdasági ág szakágazatai és a CC tételei között ez idáig nem dolgoztak ki megfeleltetést. Mivel a CPA struktúrája ezen a területen nem nagyon részletes, könnyű megtalálni a megfelelő CC-elemeket.

5.4.6. NST (Standard goods classification for transport statistics - Szállítási statisztika alapvető áruosztályozási rendszere)

Az NST 2007 a négy szállítási módozathoz (szárazföldi, vasúti, belvízi és tengeri) kapcsolódik. Figyelembe veszi azokat a gazdasági tevékenységeket, amelyekből a termékek származnak. Ez azt jelenti, hogy minden egyes eleme szorosan összefügg a CPA 2008 és a NACE Rev.2 valamely elemével, amelyek konzisztensek a CPC Ver.2-vel és az ISIC Rev.4-el, az ENSZ szintű megfelelőikkel.

Az NST 2007 az EU-statisztikák számára releváns 20 főcsoportot különböztet meg, illetve 81 alcsoport áll rendelkezésre a részletesebb statisztikákhoz. Az NST 2007 elemei (amennyire lehetséges) a CPA 2008 elemei szerint vannak meghatározva. A CPA legrészletesebb szintje kb. 2000 elemet tartalmaz a szállítható termékek közül, amelyeken az NST elemei is alapulnak. A szállítható termékeket először a CPA 2008 szerint kell osztályozni, majd ezt követően a meglévő fordítókulcs segítségével lehet átkódolni ezeket az NST 2007-re. További ágakat és ágazatokat hoztak létre az olyan speciális áruk számára, amelyek fontosak a szállítási statisztikában, és amelyeket a CPA 2008 szerint nem lehet leírni (pl. levél vagy poggyász).

6. A CPA alkalmazása

A CPA fő célja, hogy keretül szolgáljon az EU-tagállamok számára a termék- és szolgáltatási statisztikák európai és nemzetközi összehasonlításához. A CPA a NACE

Rev.2 szerint írja le a gazdasági tevékenységek termékeit és szolgáltatásait, biztosítva ezzel az alapot a termelési statisztikák készítéséhez. A CPA-nak meghatározó szerepe van a rövid távú statisztikákban, a nemzeti számlákban, a fizetési mérlegben és más statisztikai területeken is.

6.1 Statisztikai felhasználása

A CPA hierarchikus struktúrája alapot biztosít a különböző elemzési célra szolgáló statisztikák összeállításához, valamint keretként szolgál a különböző részletezettségű adatok összehasonlítható osztályozása számára. A részletezettség különböző szintjei fontosak és szükségesek a különböző aggregáltságú adatokat igénylő felhasználási célok kielégítése érdekében.

6.1.1 Rövid távú statisztika (STS – Short Term Statistics) és ipari termékstatisztika (PRODCOM)

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS “a termékek tevékenység szerinti, új statisztikai osztályozásáról (CPA, magyarul: TESZOR)” 451/2008/EK (2008. április 23.) rendeletének hatályba lépésével a Tanács 1165/98/EK (1998. május 19.) rendeletében szabályozott rövid távú statisztikákat 2009. január 1-jétől a CPA 2008 szerint kell előállítani (lásd a Bizottság 1178/2008/EK rendeletét).

A PRODCOM-jegyzéket a tanács 3924/91/EGK rendelete (1991. december 19.) alapján az ipari termelés közösségi felmérésében alkalmazzák, amely a CPA 2008 “B” Bányászat és kőfejtés (egy részére) és a “C” Feldolgozóipar nemzetgazdasági ágra vonatkozik.

6.1.2 Nemzeti számlák rendszere (SNA/ESA)

A nemzeti és regionális számlák európai rendszere (ESA) és az ENSZ nemzeti számlák rendszere (SNA) egyaránt a termelő tevékenységek eredményeként definiálja a termékeket és szolgáltatásokat. A CPA az összes különféle célra használt termék/szolgáltatást tartalmazza, például a más termékek előállításához és szolgáltatások végzéséhez szükséges inputként felhasznált, a végső fogyasztásra kerülő és a beruházás vagy külkereskedelem tárgyát képező termékeket és szolgáltatásokat.

Az ESA fogalmait a CPA egy az egyben átveszi. A nemzeti számláknak alapvető szerepe van az országok vagy régiók gazdasági elemzéseiben. A CPA alkalmazását

a nemzeti számlákban a Tanács 2223/96/EK rendelete írta elő, amelyet a CPA 2008 változása miatt a Bizottság 715/2010/EU rendelete módosított. Ez utóbbi alapján készített nemzeti és regionális számlák összehasonlíthatóbb és relevánsabb adatokat biztosítanak a közösségi és nemzeti szintű gazdaságirányítás számára.

6.1.3. EBOPS (Extended Balance of Payments Services Classification – A fizetési mérleg szolgáltatásokra vonatkozó, kibővített osztályozási rendszere)

A CPA termék és szolgáltatás definíciói összhangban vannak az Európai Parlament és a Tanács 184/2005/EK rendeletében (2005. január 12.) létrehozott, a fizetési mérlegre, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmére és a közvetlen külföldi befektetésekre vonatkozó közösségi statisztikák termék és szolgáltatás fogalmaival.

A CPA alkalmazása az EBOPS-ban összehasonlíthatóbb statisztikákat tesz lehetővé európai és nemzetközi szinten.

6.1.4. Vállalkozás szerkezeti statisztika (SBS - Structural Business Statistics)

A CPA nem tekinthető alapvető osztályozásnak a vállalkozások szerkezeti statisztikáinak (SBS) összeállításában. A CPA mint központi termékosztályozás, a termékek és szolgáltatások átfogó osztályozására szolgál és főként a rövid távú statisztikákban használják.

Azonban néhány területen (kereskedelem, biztosítás, hitelintézetek és üzleti szolgáltatások) a szerkezeti statisztika olyan termék és szolgáltatás bontást alkalmaz, amely a CPA-ra épül, ahogyan azt az Európai Parlament és Tanács 295/2008/EK rendelete és a Bizottság 251/2009/EK rendelete a vállalkozások szerkezeti statisztikáiról előírja. A 2008-as tárgyévig néhány SBS-mutatónál a CPA szerinti bontás a kereskedelmi és a biztosítási tevékenységekre korlátozódott. 2009-től az előbbieken túlmenően a „J” **Információ, kommunikáció** és az „M” **Szakmai tudományos, műszaki tevékenység** nemzetgazdasági ágon belül is a CPA szerinti részletezést kell alkalmazni.

6.1.5 Turisztikai termékek

A turisztikai termékek megtalálhatóak több NACE szakágazatban és számos CPA alcsoportban. A CPA jó alapot nyújt a turizmusstatisztika összeállításához és publikálásához. Előnye a CPA-nak a NACE Rev.2-hez képest, hogy a turisztikai szolgáltatások részletezése/alábontása homogénebb, és ez fontos a különböző

piacelemzésekben, valamint ezáltal európai szinten összehasonlíthatóbb statisztikák nyerhetők.

6.1.6 Termelői árindex (PPI – Producer Price Index)

A Tanács 1165/98/EK rendeletében szabályozott rövid távú statisztikákat 2009. január 1-jétől a CPA 2008 szerint kell előállítani. A rövid távú statisztikákon belül a termelői árindex (PPI) kidolgozásának összehangolásában a CPA-nak kitüntetett szerepe van, ugyanis a CPA hierarchikus felépítése hozzájárul az árindexszámítás megbízhatóságához az egyedi termelői árak és a különböző szintű aggregált árindexek közti kapcsolat biztosításával, ami a gazdasági tevékenységek elemzéséhez nélkülözhetetlen.

6.1.7. Nemzeti szintű felhasználás

Az EU tagállamok saját célra vagy magát a CPA-t használják, vagy kidolgozzák az arra épített tevékenység alapú termék és szolgáltatás osztályozásuk nemzeti változatát (CPA rendelet 4.3-as bekezdése, lásd 1.6.2)

6.2 Nem statisztikai célú felhasználás (CPV – Classification for Public Vocabulary)

A CPA 2008 mint központi és átfogó termék- és szolgáltatás osztályozás eszközként szolgál minden olyan statisztika összeállításához, amelyek részletes termék, szolgáltatás adatokat kívánnak meg. A CPA 2008 közvetlenül alkalmazható statisztikai és nem statisztikai célra. A CPA nem statisztikai célú alkalmazása több területen, nemzeti vagy európai szinten is lehetséges. Ilyen nem statisztikai célú, európai alkalmazás az Európai Bizottság közbeszerzésre vonatkozó "Classification for Public Vocabulary"-ja, amelyet eredetileg a CPA alapján dolgozta ki. A CPA-n alapuló CPV részletezés hatékony közbeszerzési eljárást tesz lehetővé mindazoknál a szerződéseknél, amelyeket az Európai Bizottság a hivatalos közlönyben meghirdet.

7. Változások a CPA 2002 és a CPA 2008 között

7.1 A legfontosabb módszertani változások áttekintése

7.1.1 A NACE változásaihoz kapcsolódó eltérések

Bár a CPA-ban alkalmazott néhány osztályozási szabály a 2008-as revízió eredményeként megváltozott, a CPA alapvető jellemzői azonban változatlanok.

A NACE Rev.2 részletezettségének növekedése következtében a CPA részletezettsége is jelentősen növekedett, 502-ről 575 szakágazatra. A szolgáltató tevékenységeknél a növekedés minden szinten szembetűnő, a legmagasabb szintet is beleértve, míg más tevékenységeknél, mint például a mezőgazdaságnál, a bővülés főleg az osztályozás alacsonyabb szintjeit érintette.

A CPA 2008 struktúrája is változott: míg a régi CPA 2002-ben 17 nemzetgazdasági ág és 62 ágazat szerepelt, addig a CPA 2008 21 nemzetgazdasági ágra és 88 ágazatra bővült. Az osztályozás legmagasabb szintjén a CPA 2008 néhány nemzetgazdasági ága könnyen összevethető a CPA 2002-vel. Azonban néhány új nemzetgazdasági ág fogalmának bevezetése, például a „J” Információ, kommunikáció ág, vagy a környezet(védelem)hez kötődő tevékenységek csoportosítása („E”) már megnehezíti a CPA előző változatával történő összehasonlítást.

A következő táblázat a CPA 2002 és a CPA 2008 nemzetgazdasági ágai közötti hozzávetőleges “egy-az-egy” megfeleltetést mutatja be. A pontos megfeleltetéshez további részletezés szükséges.

CPA 2002 (SZJ, BTO)		CPA 2008 (TESZOR'08)	
Ág	Megnevezés	Ág	Megnevezés
A	Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás	A	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat
B	Halgazdálkodás		
C	Bányászat	B	Bányászat, kőfejtés
D	Feldolgozóipar	C	Feldolgozóipar
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	D	Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás
		E	Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés
F	Építőipar	F	Építőipar
G	Kereskedelem, javítás	G	Kereskedelem, gépjárműjavítás
H	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	I	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
I	Szállítás, raktározás, posta, távközlés	H	Szállítás, raktározás
		J	Információ, kommunikáció
J	Pénzügyi közvetítés	K	Pénzügyi és biztosítási tevékenység
K	Ingyanügyletek, gazdasági szolgáltatás	L	Ingyanügyletek
		M	Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység
		N	Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység
L	Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	O	Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás
M	Oktatás	P	Oktatás
N	Egészségügyi, szociális ellátás	Q	Humán-egészségügyi, szociális ellátás
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	R	Művészet, szórakoztatás, szabad idő
		S	Egyéb szolgáltatás
P	Háztartások tevékenysége	T	Háztartás munkaadói tevékenysége; termék előállítása, szolgáltatás végzése saját fogyasztásra
Q	Területen kívüli szervezet	U	Területen kívüli szervezet

7.1.2 Új termékek

A világgazdaságban zajló változások és a gyorsan fejlődő iparágak folyamatos technológiai előrehaladása néhány új termék bevezetéséhez vezettek. Ezzel összefüggésben a CPA részletesebbé vált, hogy jobban tükrözze a mezőgazdaságot és annak termékeit, valamint az információs termékeket. A CPA termékeinek fogalmi felülvizsgálata a termékfogalom tágabb értelmezéséhez vezetett.

A CPA folyamatos felülvizsgálata és módosítása a bizonyítéka az osztályozás rendszerszemléletű fejlesztése iránti elkötelezettségnek, naprakészen tartva azt annak érdekében, hogy jobban megfeleljen a mindenkori gazdasági és technológiai valóságnak.

7.1.3 Új fogalmak

A CPA legmagasabb szintjén új fogalomként megjelennek az eredeti termékek (originals). Új részletezés készült, hogy tükrözze a termelés szervezés különböző módjait (például a díjazásért vagy szerződéses alapon végzett termék-előállítás, lásd a 2.2 bekezdést), továbbá a mezőgazdaság és szolgáltatás területének új ágazatait. Ezzel egyidejűleg igyekeztek megőrizni a CPA régi struktúráját minden olyan területen, amelyek nem kívántak változtatást.

7.1.4. A részletezettség az osztályozás egyes szintjein

Az alábbi táblázat mutatja a CPA 2002 és a CPA 2008 részletezettségének összehasonlítását a különböző szinteken:

	CPA 2002	CPA 2008	Változás
Nemzetgazdasági ág	17	21	+4
Ágazat	62	88	+26
Alágazat	223	261	+38
Szakágazat	502	575	+73
Csoport	1.146	1.342	+196
Alcsoport	2.608	3.142	+534

7.2 Változások a nemzetgazdasági ág szintjén

A CPA 2002 **“A” Mezőgazdaság** és **“B” Halgazdálkodás** nemzetgazdasági ágai összevonásra kerültek. Mindemellett az új nemzetgazdasági ágon belüli részletezettség tovább növekedett a CPC-vel való kapcsolata következtében, mivel a mezőgazdaság számos fejlődő ország gazdaságának fontos része.

A **feldolgozóiparban** néhány iparág gazdasági és társadalmi súlya megnőtt, ami indokoltá tette önálló ágazatként történő megjelenítésüket. Ilyen pl. a 21 Gyógyszergyártás és a 26 Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása ágazat. Ez utóbbi ágazat tartalma szűkebb – de a high-tech tevékenységek statisztikai megfigyelésére az új csoportosítás alkalmasabb – mint a CPA 2002-ben a 30 Iroda-, számítógépgyártás ágazaté. A 11 Italgyártás és a 31 Bútorgyártás ágazatok esetében ágazati szintre kerültek olyan tevékenységek, amelyek korábban alágazatok voltak.

A **“C” Feldolgozóipar** nemzetgazdasági ág legtöbb ágazata nem változott, kivéve a CPA 2002 szerinti 22 Kiadói, nyomdai, egyéb sokszorosítási tevékenység és a 37 Hulladék-visszanyerés ágazatot, amelyek részben illetve teljesen más nemzetgazdasági ágakba kerültek át (lásd alább).

A **gépek, berendezések javítása, karbantartása és üzembe helyezése**, amely korábban az adott gép, berendezés gyártó szakágazatába tartozott, a TEÁOR'08-ban egy új önálló ágazatban jelenik meg, nevezetesen a 33 Ipari gép, berendezés, eszköz javítása ágazatban. Az összes szakosodott javítási tevékenység elkülönülten osztályozható a CPA 2008-ban (többi javító tevékenységről lásd alább).

Egy új nemzetgazdasági ág került kidolgozásra az **“E” Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmntesítés** néven, amely magába foglalja a CPA 2002 szerinti 90-es ágazatba tartozó környezetvédelmi tevékenységet, a 41-es ágazatba tartozó víztermelést és -elosztást, továbbá a 37-es ágazatba tartozó hulladékanyag-hasznosítást. Ez a nemzetgazdasági ág olyan tevékenységeket foglal egy csoportba, amelyek számos ország gazdaságában összekapcsolódnak a közös gazdaságpolitikai érdek, illetve a munkamegosztás révén. A környezetvédelem megnövekedett szerepe ugyancsak indokolja ezen tevékenységek egy nemzetgazdasági ágba foglalását. A környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységek szakágazati részletezettsége a CPA 2008–ban jelentősen megnőtt.

A CPA 2008 **“F” Építőipar** nemzetgazdasági ágban bevezetésre került a “szakosodott építőipari tevékenység” kategóriája (amely „szakipari munkák” néven is ismert) átrendezve ezzel a CPA 2002 ágazati struktúráját, ami nagymértékben az építőipari tevékenység folyamatának szakaszain alapult.

A **háztartási cikkek javítása** a "G" Kereskedelemről átkerült az "S" Egyéb szolgáltatás nemzetgazdasági ágba. Kivételt jelent a gépjárművek és motorkerékpárok javítása, ami – a folytonosság és összehasonlíthatóság érdekében – továbbra is a kereskedelemben maradt, a 45 Gépjármű, motorkerékpár kereskedelme, javítása ágazatban.

Az "I" **Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás** nemzetgazdasági ág részletezettsége tovább nőtt, jól tükrözve ezen tevékenységek sokféleségét és a gazdasági egységek specializálódását.

Új nemzetgazdasági ág került bevezetésre "J" **Információ, kommunikáció** néven, amely egy csoportba foglalja össze az információs és a kulturális termékek előállítását, elosztását; az információtechnológiai tevékenységeket; az adatfeldolgozási és egyéb információs szolgáltatásokat. Ennek a nemzetgazdasági ágának fő alkotóelemei a kiadói tevékenység, beleértve a szoftverkiadást (58 ágazat), a film-, video-, televízióműsor és hangfelvétel készítést (59 ágazat), a rádió- és televízióműsor-összeállítást és műsorszolgáltatást (60 ágazat), a távközlési (61 ágazat) és az információtechnológiai szolgáltatásokat (62 ágazat), valamint egyéb információs szolgáltatásokat (63 ágazat). Ezek a tevékenységek a TEÁOR'03-ban a legkülönbözőbb nemzetgazdasági ágakba tartoztak, nevezetesen: a "D" „Feldolgozóipar”, "I" „Szállítás, raktározás, posta, távközlés”, "K" „Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás”, és az "O" „Egyéb közösségi és személyi szolgáltatás”. Az összetett strukturális változások jelentősen megnehezítik az előző TEÁOR'03-al való összevetést. Mindazonáltal az információs és kommunikációs tevékenységek egy nemzetgazdasági ágba való összevonása jobban megfelel annak a szempontnak, hogy azonos rendeltetésű termékek és szolgáltatások egy csoportba tartozzanak, függetlenül attól, hogy eltérő technológiával hozták létre őket.

A TEÁOR'08 "K" **Pénzügyi és biztosítási tevékenység** nemzetgazdasági ágban két új szakágazat került bevezetésre, a 64.20 Vagyonkezelés és a 64.30 Befektetési alapok és hasonló. Ezzel túlléptek a régi CPA hagyományos célján: a gazdasági termelőtevékenység produktumainak osztályozásán, tekintettel arra, hogy az előzőekben említett tevékenységeknek jellemzően nincsenek piacra kerülő produktumaik.

A TEÁOR'03 "K" Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatások három nemzetgazdasági ágra bomlott szét a TEÁOR'08-ban. Az ingatlanügyletek – a nemzeti számlákban (GDP-számításban) képviselt súlyuknak és arányuknak megfelelően – az új TEÁOR-ban önálló nemzetgazdasági ágat képviselnek "L" **Ingatlanügyletek** néven. A többi gazdasági szolgáltatás kettévált az "M", illetve az "N" nemzetgazdasági ágra. Az "M" **Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység** nemzetgazdasági ágba tartoznak a magasabb képzettséget, speciális tudást és szakértelmet igénylő tevékenységek, míg az "N" **Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység** nemzetgazdasági ágba sorolt tevékenységek az általános gazdasági ügyleteket segítik, amelyek nem igényelnek speciális szaktudást. A számítástechnikai tevékenység (TEÁOR'03 72-es

ágazata) már nem része ennek a nemzetgazdasági ágnek. A számítógép javítása a háztartási cikkek javításával együtt az **“S” Egyéb szolgáltatás** nemzetgazdasági ágba került, míg a szoftverkiadás és a távközlési tevékenység az új **“J” Információ és kommunikáció** nemzetgazdasági ágban kapott helyet.

A **“P” Oktatás** nemzetgazdasági ág tartalmi köre bővült a szakosodott sport-, kulturális és egyéb oktatási szolgáltatásokkal, valamint az oktatást kiegészítő tevékenységekkel.

A **“Q” Humán-egészségügyi, szociális ellátás** nemzetgazdasági ág – a TEÁOR korábbi változatához képest – részletesebb lett: egy helyett három ágazatot tartalmaz. Ugyanakkor tartalmi köre szűkült azáltal, hogy kizárólag a humán-egészségügyi szolgáltatásokra terjed ki. Így a gazdaságnak ezt a fontos részét – az osztályozás segítségével – a statisztika még pontosabban tudja megfigyelni és mérni. Az állategészségügyi ellátást áthelyezték az **“M” Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység** nemzetgazdasági ágba, ahol önálló ágazatként jelenik meg.

A TEÁOR'03 **“O” Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás** nemzetgazdasági ágának legnagyobb része a fent leírtak szerint átkerült az **“E” Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés** és a **“J” Információ, kommunikáció** nemzetgazdasági ágba. A többi tevékenységet két új nemzetgazdasági ág tartalmazza: az **“R” Művészet, szórakoztatás, szabad idő** és az **“S” Egyéb szolgáltatás**. Ezáltal olyan tevékenységek, mint az alkotóművészet, a könyvtári tevékenység, illetve a szerencsejáték tevékenység ágazati szintre emelkedtek. A számítógépek és a személyi, háztartási cikkek javítását ez az új **“S”** nemzetgazdasági ág tartalmazza.

7.3 Fordítókulcsok

Lásd 4.2.3. pont

8. Mellékletek

1.1. Fogalomtár

A fogalomtár a CPA 2008 módszertani útmutatójában és tartalmi meghatározásaiban használt fogalmak leírását tartalmazza. Arra törekedtünk, hogy a következőkben felsorolt fogalmakat a CPA 2008 minden fejezetében egységesen alkalmazzuk. Ez az összeállítás azonban nem terjed ki a fogalmak általános, nem statisztikai célú

definícióira. A fogalomtár célja az, hogy segítse a felhasználókat a CPA helyes értelmezésében, alkalmazásában.

Melléktermék: megkülönböztetünk egyedi és általános mellékterméket. “Egyedi melléktermék” az olyan termék, amely technológiailag kapcsolódik ugyanabba az alágazatba tartozó más termékek gyártásához, de amelyet más alágazatban nem állítanak elő (pl. a cukorgyártás mellékterméke a melasz). Az egyedi melléktermékeket inputként felhasználják más termékek előállításához. Az “általános melléktermék” olyan termék, amely technológiailag az ugyanabba az alágazatba tartozó más termékek gyártásához kapcsolódik, de amelyet számos más alágazatban is előállítanak (pl. a kőolaj-finomítás során előállított hidrogén technológiailag kapcsolódik a petrokémiai feldolgozás és a szénkocszosítás során előállított hidrogénhez, illetve megegyezik azzal a hidrogénnel, amelyet más vegyi alapanyagokat gyártó alágazatok is előállítanak).

Tőkejavak: a tőkejavak a termék-előállításához és/vagy szolgáltatás végzéséhez – az alapanyagokon és üzemanyagokon kívül – használt eszközök. Ide tartoznak a gyárépületek, gépek, mozdonyok, tehergépjárművek, traktorok stb. A földterületeket általában nem tekintjük tőkejavaknak.

Áru, árucikk: az áruk adásvétel tárgyát képező szállítható javak. Az áru egyaránt lehet termelési folyamat eredménye, vagy egyedi darab (pl. a Mona Lisa c. festmény), illetve szolgáltatás tárgyiasult közvetítő eszköze (szoftver CD). Ezt a fogalmi meghatározást alkalmazza a vámnómenklatúra (KN, VTSZ).

Késztermék: a teljes feldolgozási folyamat elvégzésével létrehozott termékek, amelyek nemzetgazdasági szinten végső fogyasztásra vagy felhalmozásra kerülnek.

Ipari szolgáltatások: lásd az “alvállalkozásba adott tevékenységeket”.

Javak: fizikai formát öltő tárgyak, amelyek iránt kereslet mutatkozik, amelyek felett tulajdonjogot lehet szerezni, és amely tulajdonjog piaci tranzakciók segítségével átruházható az egyik egységtől egy másikhoz.

Háztartási gép: elsődlegesen magánháztartások céljára tervezett és használt gépek és berendezések (például háztartási mosógép).

Ipari gép: elsődlegesen nem háztartási célra tervezett és használt gépek és berendezések (például szerszámgépek, mosodai mosógépek).

Feldolgozóipari szolgáltatások: lásd az "alvállalkozásba adott tevékenységeket".

Produktum: a gazdasági tevékenység eredménye, amely lehet termék vagy szolgáltatás. A produktum általános fogalomként használatos a termékekre és szolgáltatásokra.

Termelés: terméket, szolgáltatást eredményező tevékenység. A gazdasági tevékenységek teljes körére vonatkozóan használt fogalom. Nemcsak a mezőgazdaság, bányászat és feldolgozóipar számára fenntartott kifejezés, hanem a szolgáltatási szektorra éppúgy vonatkozik. A termelés megnevezésére – ágazattól függően – további szakkifejezések használatosak: szolgáltatás nyújtása, feldolgozás, gyártás stb. A termelést többféleképpen lehet mérni: mennyiségben vagy értékben.

Félkész termék: olyan termékek, amelyek a feldolgozási folyamat néhány szakaszán már átmentek, de további feldolgozást igényelnek ahhoz, hogy nemzetgazdasági szinten kibocsátásra kerüljenek, és fogyasztásra, termelő felhasználásra vagy felhalmozásra alkalmasak legyenek. Továbbfeldolgozás céljából tovább értékesítik más termelő, gyártó számára, vagy átadják alvállalkozónak a befejező műveletek elvégzésére. Tipikus példa a nyers fémöntvény, amelyet tovább értékesítenek, vagy átadnak más gazdasági egységnek a befejező műveletek elvégzése érdekében.

Szolgáltatások: felettük nem lehet tulajdonjogot szerezni. Az értékesítésüket általában nem lehet különválasztani az előállításuktól, nem öltenek fizikai formát, nem készletezhetők, annak ellenére, hogy néhány szolgáltatás fizikai hordozón (is) megjelenhet (pl.: egyedi szofver CD-n, film masterkópia, művészeti alkotás kéziratban, képben, szoborban).

Alvállalkozásba adott tevékenységek: az alvállalkozó által a fővállalkozó tulajdonában lévő nyersanyagon végrehajtott rész vagy teljes műveletek a gyártási folyamaton belül. Az alvállalkozót az elvégzett, teljesített munkáért fizetik meg, amelybe beletartozhat az is, hogy az elvégzendő munkájához szükséges kisebb mennyiségű nyersanyagot saját maga biztosítsa. Ezek a szolgáltatások a CPC 88-as ágazatában találhatóak, kivéve a 13.3-as alágazatot, ami a CPC 89-es ágazatába tartozik. Az alvállalkozásba adott tevékenységekbe nem tartoznak bele ugyanannak a szakágazatnak a termékei, amennyiben a nyersanyagot birtokló alvállalkozó termeli azokat.

Kezelés: olyan eljárás, amelynek célja – többek között – hogy a terméket megvédje, tartós használatukat biztosítsa, bizonyos tulajdonságokkal felruházza, vagy megelőzze a használatukból eredő káros hatásokat. Ilyen például a vetőmag, a fa, a fémek és a hulladék kezelése.